

שערי הלכות

קובץ לתורה הלכה והשקפה

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ישיבת בית שערים

ובית מדרש משנה הלכות גדולות



ה ע ו ר כ י ם :

הרב יושע שווארץ והבית' שמואל קליין

שנת ה'תשל"א — ברוקלין, ניו יארק



המחיר 1 דאלאר, והמוסיף מוסיפין לו ברכות מן השמים

Published by

Mishne Halachoth Gedoloth Institute

Under the leadership of

Rabbi Menashe Klein

of Ungvar

Dean of Yeshiva Beth Shearim

1578 53rd Street

Brooklyn, NY 11219



לרכוש ספר זה או תקליטור תורני של כל הספרים
עם תוכנית חיפוש ובתבנית צילום, להתקשר:

To purchase printed copies of this volume or a Compact Disk
containing all the volumes in searchable text files & PDF format,
contact:

ארה"ב (888) 498-8642 Toll Free

ניו יורק (718) 851-0806

ארץ ישראל (02) 587-0613

MishnaHalachos@mail.com



תרומתכם תאפשר לנו להמשיך בהפצת תורה בישראל

Your financial contribution is appreciated as it will help us continue to spread torah
through publishing seforim and making them available on computer.

נא לשלוח תרומתכם החשובה:

Please send your generous donations to:

Machon Mishne Halachos

3301 W. Strathmore Ave.

Baltimore, MD 21215

USA



כל הזכויות שמורות תשס"ד

Copyright © 2004

קריאה של חיבה לאחינו בני ישראל היראים
והחרדים לדבר השם, ובפרט לבני תורה

ממרו הגאון כש"ת ר' מנשה קליין שליט"א

ראש הישיבה

כמו בגלינות הקודמים אנו מציגים בראש החוברת ענין הנוגע לתלמידי הישיבה וליראי השם בכלל. אנו מקווים שהדברים היוצאים מהלב יכנסו ללב הקוראים, ושארית ישראל לא יעשו עוולה ויפרשו מאיסורא. המערכת

אחדשה"ט באהבת אמת לכל אחד ואחד מאחינו בני ישראל הקדושים. יצאתי מגדרי, הגם כי אין מדרכי וטבעי לצאת בדברי מוסר לרבים, כי דבר זה לגדולים נאמר ואמרו ז"ל במקום גדולים אל תעמוד, אמנם בעת צרה חייב כל אדם לחפש דרך יבחר להושע ממנה וכקטון כגדול אם ימצא תרופה אליו ישמעון, וכ"ש בפק"נ ובדיני נפשות שפותחין מן הצד, והיות הדבר נוגע לדברים העומדים ברומו של עולם ומעין פק"נ אביוזריהו דעריות אמרתי לצאת באזהרה לאחינו בני ישראל הקדושים וכ"ש לידידי המאזינים לדברי על דבר איסור שהונהג בעונ"ה בזמן האחרון במדינה זו בשעת החופה במקומות החתונה ובשמחה דקדושה מערבין ח"ו בה פיגול לא ירצה לשם.

המדובר ממה שהונהג תחת החופה אפילו אצל בני תורה וחסידים ואנשי מעשה רבנים בשעה שמכניסין החתן תחת החופה מניחין החתן לעמוד ובמקום להכניס תיכף ומיד את הכלה קודם בואה מביאין כמה בתולות שונות גדולות וקטנות זו אחר זו הולכות בדקדוק פסיעותיהן ופישוט הגוף וצורה ופניה כלפי העם שיסתכלו בה אנשים ונשים וטף (הנקרא מארטשען בלע"ז), וכל העם יושבין על הכסאות והכלי זמר מזמירין והבתולות פוסעות בהם פסיעה קטנה זו אחר זו כדי להראות להקהל את יפים כי טובות מראה הנה, ולפעמים גם אינן מלובשות בצניעות כראוי, והקהל מתהנים ואחר הגמר מכניסים הכלה מכוסה פניה ונכנסת תחת החופה.

והנה מנהג זה הוא מנהג גיהנם ממש, לבד שהוא ניקח מן הגויים שמנהגם כן הוא ויש בזה וילמדו ממעשיהם, אמנם בר מן דין הוא עון פלילי בפני עצמו לגרות יצה"ר באנשים ונשים בהסתכלות ובתולות ואנשים זה לזה משבחים ומפארים ומעריצים זה לזה וגורמים כל מיני איסורים ר"ל, כמ"ש רז"ל עיני ולבא תרי סרסורי דעבירה הן, ובמס' ד"א פ"א אל תכשל בעיניך שאין מכשול אלא בעינים, ובגמ' סוטה דף ח' גמירי אין יצה"ר שולט אלא במה שענינו רואות, וגם אם המהלכין הם אנשים באופן זה נמי איכא איסורא, ועיין בילקוט שמואל ט' רמז ק"ה וז"ל: בבואכם אל העיר כל האורך הזה למה מביטות בנויו של שאול היו ולא היו שבעות ממנו דברי ר' יהודה, א"ל ר' יוסי א"כ עשית בנות ישראל זונות והלא כשם שא"א לאיש לזון את עיניו מאשה שאינה ראוי לו כך א"א לאשה לזון עיניו מאיש שאינו שלה עכ"ל. ועיין מהרש"א ברכות מ"ח בח"א, ובשור"ת תשורת ש"י ח"א סי' קכ"ה, ובס'

תמוז ה'תשל"א

חוברת ו'

תוכן ענינים:

קריאה של חיבה לאחב"י מרן ראש הישיבה
סוגי' דמועה כדבר מצוה כתי"ק מרן הגה"ק ר' עמרם בלזם זצ"ל
שיעור בתוס' קידושין דף ד' ע"ב מרן ראש הישיבה

בענין שיעורין הלל"מ
הרב חיים ישעי' קעניג, אבדק"ק יאקא, ר"מ ומשגיח רוחני

בענין נשיאת מזוזה כקמיע
הרב יוסף פנחס לעוונינסאן, אבדק"ק צ'זעונו, ר"מ בישיבה

חברי הכולל:

בענין מילה בשבת . . . הרב יצחק הערשקאוויטש, ראש הכולל
בענין דאי עביד לא מהני . . . הרב יושע שווארץ

תלמידי הישיבה:

בסוגי' דקידושי כסף (קדושין דף ז) . . . מרדכי אלטער
בסוגי' דנתן הוא ואמרה היא (קדושין דף ה) . . . חיים גאלדשטיין
בענין פשטה קדושין בכולה (קדושין דף ז) . . אליעזר זאב קליין
בסוגי' דשמא שוה פרוטה במדי (קדושין דף יב)
מנחם אהרן שטיינבערג

בענין שליחות (קדושין מא) . . . משה צבי בערגער
בענין מוקצה בשבת ויו"ט . . . שמואל קליין

Printed by EMPIRE PRESS

550 Empire Boulevard, Brooklyn, N. Y. 11225

(212) 756-1473

פוקח עורים ח"א פ"ט להגה"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצ"ל, ובגמ' שבת ס"ד מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור כפרה מפני שזנו עיניהם מן העבירה, ופרש"י במראית עין ע"ש, ואמרו טוב מראה עינים ממהלך נפש, ואמרו הרהורי עבירה קשים מעבירה.

והנה הכלה עצמה שמצוה לחבבה על בעלה ומצד הדין הי' מותר להסתכל בפני', ובזמן הגמרא היתה יוצאת וראשה פרוע והיו עושין הכל לחבבה על בעלה, כמבואר כ"ז בכתובות ט"ו, ט"ז, ואפילו הכי בדורות האחרונים מנהג בני ישראל כאלו הקדושים לכסות פני הכלה כשהולכת תחת החופה שלא יסתכלו בה מפני אנשים שאינם מהוגנים. והגע בעצמך, בשעה שמכסים פני הכלה שלא יכשלו בה מגלים אחותה או חברותי' בתולות אחרות בפני רבים בנטית גרון בקומה זקופה להסתכל בהם ולהתגרות היצה"ר בהם בעקבות הליכותיהם לומר בפניהן נאה דורסת נאה מתקיימת. וכל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש על זה כמפורש בע"ז דף י"ח ע"א והמסייע עובר על לפני עור ומסייע ידי עוברי עבירה.

גם לפעמים יצא מזה שהחתן ימאס בכלה שלו בעמדו תחת החופה ומעבירין לפניו בתולות רבות אולי אחת תמצא חן יותר בעיניו מהכלה ויצא מזה חורבה כמובן.

והבתולות עצמן גדול עונן מנשוא, כמ"ש בגמ' ע"ז י"ח בבתו של ר' חנינא בן תרדיון שגזרו עלי' לישב בקובה של זונות ובגמ' אמרו ועל בתו למה (פי' למה גזרו עלי' כך) ומשני דאמר ר"י פעם אחת היתה מהלכת לפני גדולי רומי אמרו כמה נאות פסיעותי' של ריבה זו מיד דקדקה בפסיעותי' והיינו דאמר ר' שמעון בן לקיש מאי דכתיב (תהלים) עון עקבי יסובני עונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסובין לו ליום הדין, ופרש"י דקדקה לפסוע פסיעות נאות וכתוב (תהלים מ"ה) כל כבודה בת מלך פנימה, שאדם דש בעקביו דקדוק פסיעות כי הכא, ע"כ.

והנה מבואר דבת ר' חנינא בן תרדיון שהיתה נאה במעשי' ורק על שפעם אחת דקדקה בפסיעותי' להראות יפי' נענשה לישב בקובה של זונות וצדקה על עצמה את הדין, והטעם שכל כבודה בת מלך פנימה, ועיין יעב"ץ שהיתה מדה כנגד מדה, וכ"ש הכא שבכיון מזמינה עצמה לזה ואבותיהם מסייעים לדבר, גם לאחר החופה עושין מחיצה להרחיק זה מזה ובשעת החופה מעשה שטן הצליח ח"ו לדבר מאוס כזה בשעה קדושה כזו שיש לו לחתן ולכלה להרהר בתשובה ולתקן תיקונים ולתקן עצמם מבלבלין מחו בהסתכלות ח"ו בבתולות נדות וכיוצא בזה.

והנה בגמ' ע"ז הנ"ל סיים בשעה שיצאו שלשתן צדקו עליהם את הדין הוא אמר הצור תמים פעלו ואשתו אמרה א"ל אמונה ואין עול בתו אמרה גדול העצה ורב העלילי' אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם ופרש"י על כל דרכי בני אדם אפילו דקדוק פסיעותי' ע"ש, הרגישה אותה צדיקת שלא הי' לה חטא אחר אלא אותו עון וצדקה עלי' את הדין שנשכית ונתנה בקובה של זונות עבור חטא זה, ועכ"פ מפורש בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים

גדול העון לאשה שמכוונת להראות פסיעותיה הנאות בפני אנשים ועונשה בצדה, ואפילו היתה צדיקת גדולה כבת רחב"ת, וכ"ש כל גופה, ולהדיא אמרו בגמ' אמר רבי כמה גדולים צדיקים הללו שנזרמנו להם שלש מקראות הללו של צדוק הדין בשעת צדוק הדין, הרי דהעיד רבינו הקדוש דבתו של ר' חנינא בן תרדיון צדיקת היתה ואפילו הכי נענשה בשביל עון שבדרך הילוכה ממילא כיונה בפסיעותי' לשם יופי.

ויש אשר היצה"ר מפתה אותם לאמור דנשים אלו פנויות הנה ומותרות לכל אדם ולכן מותר גם להסתכל בהן, ודבר זה טעות גמור הוא והסתת היצר דהא אסור להסתכל בפני' של אשה הוא גם בפנוי' ואפילו טהורה כדאמר איוב ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה, חוץ מזה הרי בתולות דידן כולן בחזקת נדות הנה ובכלל איסור ערוה, עיין א"ח סי' רי"ז ופמ"ג ומוק"צ ובמ"ב שם שכתבו כן להדיא ואין חלוק לענין הסתכלות בהן בן פנוי' לא"א ובין נאה למכוערת בכולם שייך איסור זה, ומבואר בגמ' ע"ז כ' ע"א ונשמרת מכל דבר דע שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו פנוי' בא"א ואפילו מכוערת ולא בבגדי צבע שלה, ועיין רמב"ם פכ"א מא"ב וטוש"ע אה"ע סי' כ"א, והרבה יש עוד לכתוב מזה, אמנם הריני בבחינת מגלה טפח ומכסה טפחיים.

ואתם ידידי זרע קודש בני אברהם יצחק ויעקב אשר באמת מוסרים עצמם על כל קוץ וקוץ של קדושה והדרכת בנים ובנות ולחנכם על ברכי הקדושה וטהרה נא ונא חוסו נא עליכם ועל בניכם ובנותיכם שלא יפלו ח"י בקובה של זונות מדה כנגד מדה, ואליכם אישים אקרא ראשי ישיבות, מרנן ורבנן, אשר בידכם החרש והמסגר ושבת המושל לחמו בכחכם כח התורה הגדול והחזירו עטרה ליושנה, ואתם ידידי אוהבי תורה, תלמידי הישיבה, אשר אתם תהיו החתנים, נא ונא תראו שלא תחללו את השעה הקדושה אצלכם תחת החופה בהתערב ח"ו אשה זרה אל תוך שמחתכם, והשומע תבא עליו ברכת טוב, יראה בנים ויארץ ימים ויזכה לראות דורות ישרים זרע ברך מהשם המבורך בקדושה וטהרה עושר ואושר עדי ביאת גואל צדק בב"א, דברי החותם וטהרה ועמוס בעבודת הקודש המצפה לישועת ה' כהרף עין בכליון עינים, בלב ונפש,

מנשת הקמן

בעהמ"ס משנה הלכות וטו"ס

שערי הלכות

בסוגיא דמועה בדבר מצוה

(פסחים ע"ב, סוכה מ"ב, שבת קל"ב)

מח' סוגיות כתי"ק של איש אלקים הגאון החסיד רשכבה"ג

מרן ר' עמרם בלום זלה"ה, בעל שו"ת בית שערים

(המשך מקונטרס הקודם)

עוד נ"ל בכונת מהרש"א מ"ש דכיון דמוקי לי' בעוקר וכו' דעיין בצל"ח שכתב דמ"ש רש"י וכסבור כשם שמותר לשמו כך מותר שלא לשמו כוונתו שהי' סובר שמותר לשנות הפסח לכתחילה לשם זבח אחר ולא הי' יודע שעובר על לא יחשב כדאמרו בזבחים כ"ט ע"ב ע"ש ועיין בצל"ח לפי דרכו למה פי' רש"י כן ולפענ"ד נראה לפמ"ש קצוה"ח רס"י צ"ב ונתתיבות סוסי' פי"ז דאף דקיי"ל ביו"ד סי' קי"ט דחשוד על הקל אינו חשוד על החמור, היינו דוקא אם חשוד לעבור פ"א על החמור אבל באותו רגע שיצרו תקפו לעבור על הקל חשוד נמי לעבור על החמור ע"ש, וא"כ הכ"נ אם יודע שעובר על לא יחשב ואפ"ה עוקר במתכוון א"כ ברגע זו חשוד נמי לעבור על החמור ולחלל שבת, וא"כ נהי דשגג בשבת שלא הי' יודע שהוא שבת או כסבור מלאכה זו מותרת מ"מ אינו חייב חטאת דהוי אינו שב מידיעתו ופטור ואיך קתני במתני' חייב חטאת, ולהכי פרש"י וכסבור כשם שמותר לשמו כך מותר שלא לשמו שלא הי' יודע שעובר על לא יחשב ושפיר הוי שב מידיעתו וחייב חטאת.

וזו כוונת מהרש"א דכיון דמוקי לי' בעוקר שידע שהוא פסח ומתכוון לעקור לא הוי שוגג פי' אפי' הוא שוגג בשבת לא הוי שוגג דליהוי חייב חטאת, דהא הוי אינו שב מידיעתו אלא משום דכסבור כשם שמותר לשמו וכו', אלא דלפ"ז מה הק' מהרש"א דה"מ לפרושי שנעלם שבת כפירושו לקמן גבי כל הזבחים ששחטן לשם פסח הא גם אם נפרש כן נמי צריכין לומר דכסבור כשם שמותר לשמו וכו' דאל"כ לא הוי שב מידיעתו וא"כ מוטב לומר שהשוגג בשבת הי' ג"כ בזה דכסבור כשם שמותר לשחוט לשמו בשבת הכ"נ מותר לשחוט שלא לשמו בשבת ולק"מ.

אבל כד דייקת בדברי מהרש"א תראה שבאמת אינו מקשה בתוקף שהי"ל לפרש שנעלם ממנו שבת אלא כתב מיהו הו"מ לפרושי נמי בנעלם ממנו שבת והיינו אף דכסבור כשם שמותר לשמו כך מותר שלא לשמו ואינו עובר בלא יחשב מ"מ שוגג דשבת אינו מוכרח לפרש שסבר שמותר לשחוט בשבת שלא לשמו אלא שוגג דשבת הי' שנעלם ממנו שבת וא"ש.

אבל הא קשיא לי כיון דלא הי' יודע שעובר בעקירתו על לא יחשב ואילו הי' יודע לא הי' עובר ולא הי' עוקר א"כ הוי עקירה בטעות וכיון דמוקי לי' בעוקר משום דעקירה בטעות לא הוי עקירה, א"כ לא הוי עקירה

והפסח כשר ואמאי חייב חטאת, ועיין ב"ש סי' כ"ח סק"ג גבי לא ידעה שהוא גנב אע"ג דקנתה ביאוש וש"ד א"מ משום דמצי אמרה לא ניחא לי דליתעביד איסורא ע"י ע"ש, ועיין קידושין ע"ג ובשלמא אם נעלם מאתו שהיום שבת לא הוי עבירה בטעות דנהי שאם הוי יודע שהוא שבת לא הוי שוחטו היום מ"מ הוי עוקרו ומשכו לאחר השבת, ועיין אב"מ תשו' כ"א וה"נ דכוותי'.

ונ"ל דעיין ב"ב פ"ג ע"ב דיש חלוק בין מוכר לו מין א' ונותן לו מין אחר דאינו מקח כלל ושניהם יכולים לחזור, ועיין בחו"מ בסי' רג"ל, ועיין מ"מ פ"ז ממכירה ה"א דאפילו ליכא אונאה בשיווי מקח מ"מ אין מקח כלל, אבל במקח טעות דק המתאנה יכול לחזור ולא המאנה ואם נאנס קודם שחזר ללוקח אינו אונס, כמבואר סי' רל"ב סכ"ב, וא"כ צריך חזרה דוקא, אבל בשני מינים אינו מקח כלל ע"ש, ולפ"ז לענין עקירה בטעות נמי יש לחלק דדוקא בהאי דמנחות מ"ט ששחט כבשים לשם אלים שהם שני מינים לגמדי או בטועה וסבור על פסח שהוא זבח אחר שהם שני מיני קרבן בזה ס"ל לרבה שם דעקירה בטעות לא הוי עקירה, אבל ביודע שהוא פסח וסבור כשם שמותר לשמו כן מותר שלא לשמו ואילו הוי יודע שעובר על לא יחשב לא הוי משנהו דלא הוי כשני מינים שהרי הוי יודע המינים והוי דק כמקח טעות בזה י"ל דמודה רבה דעקירה בטעות הוי עקירה ושפיר חייב חטאת.

ובהכי ניחא מ"ש תוס' ד"ה שמעת מינה אור"י דפלוגתא היא בהתכלת דף מ"ט ועמד בזה צ"ח ונחלת יעקב מאי בעי תוס' בזה ע"ש, ולפמ"ש ניחא דק"ל הא אפילו כי מוקי לה בעוקר נמי מוכח דעקירה בטעות הוי עקירה כקושי' הנ"ל, וע"כ דקושי' המקשן הוי רק משום דפלוגתא היא בהתכלת ותקשי' מתני' למ"ד לא הוי עקירה, והתייבח אי מיירי בטועה דהוי עקירה בטעות בשני מינים דומיא דהאי דהתכלת, אבל למאי דמוקי בעוקר נהי דמוכח דעקירה בטעות הוי עקירה היינו במין א' אבל בשני מינים כי האי דהתכלת שפיר י"ל דלא הוי עקירה ולא קשיא לדידי' מתני', וא"כ מה בכך אי מוכח מתני' דעקירה בטעות במין אחד הוי עקירה מ"מ לק"מ וא"ש.

ובפשטות נ"ל בכונת המהרש"א דודאי אי מיירי בטועה אצ"ל ששגג שהי' סובד כשם שמותר לשחוט בשבת פסח לשמו כן מותר לשחוט שלא לשמו או זבח אחר נמי מותר לשחוט בשבת אלא י"ל ששגג וטעה וסבור על שה של פסח שהוא שה של תמיד שמותר באמת לשחוט בשבת אם הוא שה של תמיד, ועיין בצ"ח, אבל כיון דמוקי לה בעוקר שידע שהוא פסח ומתכוון לעקור לא הוי שוגג דליהוי חייב חטאת אפילו שחטו לשם תמיד אם יודע שהקרבן פסול ואסור לשחוט בשבת אלא משום דכסבר כשם שמותר לשמו כן מותר שלא לשמו.

אך דקשיא לי ע"ז מהא דאמרינן בכריתות י"ט ע"ב לרבא בנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר דפטור דהא לא איכווין לחתיכה דאיסורא, והקשו בתוס' הא שוגג דכל התורה כולה נמי לא מתכוון לאי' ותני' דבכה"ת כולה כשאומר מותר הוא בשוגג ברבר שידוע לי' שהוא אסור אבל הכא מתכוון

לדבר שהוא מותר לכ"ע אם הוי כפי מה שהוא חושב וסבור ולכן פטור משום דהוי מתעסק ע"ש, ולפ"ז גם אי מיירי בטועה א"א לומר שהי' טועה וסבור שהוא שה של תמיד דא"כ אמאי חייב חטאת הא מותר לכ"ע אם הוא כפי מה שהוא סבור וא"כ הוה מתעסק וליפטור וצ"ע.

ואולי י"ל דדוקא בנתכוון לחתוך את התלוש שהוא היתר גמור מקרי מתעסק ואי שבת הותרה בתמיד באמת הוי קרוי מתעסק והי' פטור אבל שבת רק דחוי' וכמ"ש הרמב"ם פ"ד מביאת מקדש הט"ו דטומאה דחוי' וא"כ שבת נמי דחוי' וכמ"ש מ"מ רפ"ב משבת ולכן לא מקרי מתעסק, והא דחשבי' בכריתות שם האי דשתי תינוקות למתעסק אע"ג דגם האי של שבת לא הותרה רק דחוי' כמו תמיד, ועיין תוס' פסחים ס"ו ד"ה מה לתמיד היינו משום דנתכוון לגוף אחר דשל שבת ומל גוף זה של ע"ש דאפילו נתכוון לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר מקרי מתעסק אע"ג דנתכוון לחתיכה דאיסורא, כמ"ש תוס' שם ד"ה לשון ותוס' שבועות י"ט ד"ה פרט, אבל היכי דנתכוון לגוף זה אלא לפי מה שהוא סבור הוי היתר לא מקרי מתעסק אלא אם הותרה אבל לא אם הוא דחוי' וא"ש.

ובישוב קושי' מהרש"א דה"מ לפרש שנעלם ממנו שבת נ"ל דבזבחים מ"ו ע"ב אמרו חטאת ששחטה לשם עולה פסולה לשם חולין כשרה דחולין אין מחללין קדשים רק קדשים מחללין קדשים ומותבי' אדרי' א"ר ממתני' ומשני' לשם חולין כשר ואינו מרצה ע"ש, וכן פסק הרמב"ם פט"ו מפסהמ"ק פ"ה, ולפ"ז גם בפסח הדין כן דאם שחט לשם חולין כשר ואינו מרצה, ולפ"ז תקשה למ"ש ריב"א חולין דף קמ"א דאף דאין עדל"ת ועשה הל"ת נדחה רק העשה נשאר, ולפ"ז הלא בכלל הפסח ששחטו שלא לשמו בשבת הוא ג"כ ששחטו לשם חולין וא"כ הקרבן כשר רק שאינו עולה לשם פסח וא"כ עביד מצוה, וא"כ לר"א הא דאין מילה שלא בזמנה דוחה שבת הוא משום דאין עדל"ת ועשה, ועיין שבת כ"ד ע"ב וקל"ג ע"א, וא"כ הכ"נ בקרבן שלא בזמנה הא דאינו דוחה שבת הוא משום דאין עדל"ת ועשה, וא"כ הל"ת נדחה ולא נשאר רק העשה וא"כ אין כרת וחטאת כדאמרינן ריש כריתות, ועיין חת"ס יו"ד סי' רנ"א, וכ"ש למ"ש מבי' קמא בהשמטות שבסוף הספר דהיכי דעבר וקיים העשה אפילו איסור ליכא דאמרינן להיפך מאי אולמא דהאי עשה מהאי עשה ע"ש, וא"כ אמאי חייב חטאת בזה, אך ז"א דהא השוגג הוי דכסבור כשם שמותר לשמו כן מותר שלא לשמו והתייבח בשוחט לשם תמיד או אפילו לשם קרבן אחר שייך לומר דטעה בזה, אבל בשוחט לשם חולין אין לו במה לטעות שמותר לשחוט חולין בשבת וע"כ לא איירי בשוחט לשם חולין וא"כ הקרבן פסול ולא עשה מצוה ושפיר חייב חטאת ולהכי לא פירש"י שנעלם ממנו שבת דא"כ הו"א דמיירי נמי בשוחט לשם חולין לאשמעינן דבשוחט לשם חולין נעלם ממנו שבת דפטור באמת וכמ"ש.

עוד הקשה מהרש"א על מה שפירש"י ד"ה אם אינן דאוי' חייב עליו חטאת אם נעלמה ממנו שבת או כסבור שמותר לשחוט אחר' לשם פסח בשבת

שיעור בקידושין ד' ע"ב

ממרן הגאון ר' מנשה קליין שליט"א

ראש הישיבה

ובעלה מלמד שנקנית בביאה והלא דין הוא וכו' ת"ל ובעלה ולמה לי קרא הא אתיא לה אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דינא פירכא מהיכא קא מיייתית לה מיבמה מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת, ופרש"י שכן זקוקה ועומדת לזה מחמת קידושי המת ואין ביאה באה אלא לגמור אבל קנין דמעיקרא לא ע"כ. ובתוס' שם בד"ה מה כתבו בשם רבינו אליעזר משזנ"א שכן זקוקה ועומדת שביאה זו אינה עושה אלא גומרת קדושי ראשון ומשום דאשכחן ביאה גומרת לא נאמר שתקנה תחלת קנין ע"כ. ולכאורה הם הם דברי רש"י ולמ"ל לתוס' להביא ממרחק לחמם מדברי ד"א משזנ"א ולא הביאו לעצמם ממה שפרש"י וע"כ דיש לחלק ביניהם, וצ"ע מה הוא.

והנראה בס"ד דיש להבין מה שפרש"י שכן זקוקה ועומדת מחמת קדושי המת והלא כיון שמת נעשה חפשי מן המצות ופקעי ליה קדושין והאין קדושין מועילין לאחיו השני לאחר מיתתו. עוד קשה דאי נימא דביאה זו אינה אלא לגמור קדושי ראשון ואינה עושה מעשה קידושין בפני עצמו וכמ"ש גם הר"א משזנ"א א"כ אמאי אמרו יבמה לשוק בלאו ולא באיסור א"א הא כיון דאקדושי אחיו סמכינן א"כ הו"ל כארסוה לכל דבריי וקדושי אחיו נמשכין מהמת להחי. עוד יש להקשות ממתני' דקתני היבמה נקנית בביאה וקונה את עצמה וכו' ומשמע לכאורה דנקנית דיבמה ונקנית דאשה במיתה הוא אחד ונקנית בביאה דיבמה הוא דומיא דנקנית דאשה ונקנית בביאה דאשה הוא ודאי לשם קדושין ונקנית דביאה ביבמה אינה לשם קדושין כלל ורש"י פי' במתני' בביאה להיות כאשתו לכל דבר שאם בא לגרשה אח"כ אינה צריכה הימנו חליצה אלא גט, וצ"ב למה פי' לכל דבר שאם בא לגרשה ולא פי' בביאה להיות מקודשת

הא כיון דמוקמינן בסיפא בטועה הוי שוגג בלא"ה כיון דסבור דפסח הוא ומותר לשחטו בשבת. ולפענ"ד לק"מ למאי דאמרינן בשבועות כ"ד ע"ב אילימא דלא ידע אי שרץ טמא אי צפרדע טמא זיל קרי בי דב הוא ופי' התוס' ד"ה זיל והוי כמו שיש כאן ידיעה שהי' לו לשאול כיון שדבר זה ידוע לתינוקות אבל שרץ דטמא בכעדשה דבסמוך אין ידוע אלא לתלמידים ע"ש. ולפי"ז הכ"ג הרי פירש"י משו"ה לא הוי טבד"מ משום דהכל יודעים שאין זה כשר לפסח וא"כ אף שהוא טועה בזה שהוא כשר לפסח מ"מ כיון דהכל יודעין שאי"ז כשר לפסח וזיל קרי בי רב הוא א"כ כמו דהתם בשבועות מקרי זה ידיעה בתחילה ה"נ מקרי כאן ידיעה וקרוב למזיד הוא ואין זה שוגג ואינו חייב חטאת לכן פירש"י דהשוגג הי' שנעלם ממנו שבת או שסבור לשחוט אחרים לשם פסח דהאי אינו ידוע אלא לתלמידים וא"ש.

לו כאשתו לכל דבר וכמו שפי' לעיל בביאה ענין קדושין דכל הנשים שאינן יבמות.

ומה שנראה בס"ד דמצינו מחלוקת רבותינו הראשונים ז"ל בדין יבמה שזקוקה ליבום אי צריכה קדושין ג"כ אלא שהביאה ביבמה היא במקום קדושין או שיבמה אינה צריכה קדושין כלל והביאה היא רק קיום מצוה כמו שאר מצות התורה שצותה תורה ליבם אשת אחיו המת בלא בנים ואין זה ענין של קדושין. והמהרי"ק שורש קל"ט הביא דעת השואל דביאה ביבמה אינה מטעם קדושין אלא מצות יבום והוא ושתיה שמות הם קדושין לחוד ויבום לחוד, והמהרי"ק השיב עליו וז"ל: ועוד שאתה אומר דביאת יבמה לא מהניא מטעם קדושין והנה דבר פשוט הוא דמהני מטעם קדושין ואסר לה היבם בביאתו לכולי עלמא כמקדש והבא עלי' אחר ביאתו של יבם בחנק ואין כח לקדושין אלא לענין זה והביא ראיי' משמעתין דבעי למילף שתהא אשה מתקדשת בביאה מיבמה שנקנית בביאה אי לאו משום דאיכא למיפרך שכן זקוקה ועומדת ואי אין קדושין תופסין ביבמה אפילו קידושי ביאה פשיטא דלא הוה מצי למילף אשה מינה ע"ש. ומיהו י"ל דדעת השואל דלא קשה מנה דאיהו מפרש הגמ' דקס"ד לדמות סתם נשים ליבמה כי היכי דהכא מהני ביאה התם נמי מהני וקס"ד דמקשה דהוא מטעם קדושין וע"ז משני בגמ' דבאמת ביאת יבמה אינה מטעם קדושין דעל דעת קדושין הראשונים היא נשאה אלא היא גומרת קדושין הראשונים וזה הוא שדחו שאני יבמה שכן זקוקה ועומדת כלומר דהזקוק הוא מכח הקדושין של אחיו המת והם קדושין שלה.

ובהשקפה ראשונה הי' אפ"ל דדא הוא מחלוקת ב"ש וב"ה דב"ש סברי דמאמר ביבמה קונה מדאורייתא וב"ה סברי מדרבנן וי"ל דב"ש ס"ל דכשמת היבם פקעי להו קדושי אחיו לגמרי ככל אשה שמת בעלה ושפיר צריכה קדושין שנית וקונה מדאורייתא אלא שבכל הנשים ליכא מ"ע לקדש אשה זו אבל ביבמה איכא מצות עשה מכח אחיו לקדש אשה זו וב"ה סברי דקדושי ראשון לא פקעי לגמרי ולכן ס"ל דמאמר לא הוי אלא מדרבנן ומיהו אפילו לב"ש לא הו"ל א"א גמורה עד לאחר ביאה עיין רשב"א וריטב"א יבמות כ"ט וי"ל.

והנה בגמ' יבמות צ"ב ע"ב אמר רב מנין שאין קדושין תופסין ביבמה שנאמר לא תהי' אשת המת החוצה לאיש זר לא תהא בה הוי' לזר ושמואל אומר בעניותינו צריכה גט מספקא ליי' לשמואל האי לא תהי' אשת המת אי ללאו הוא דאתא או דלא תפסי בה קדושין הוא דאתא. נראה מחלוקת רב ושמואל אי יבמה תפסי בה קדושין מזר. וכתבו התוס' בדף מ"ט ע"ב טעם למה לרב אין קדושין תופסין ביבמה דהוי כעו"כ ועבד שאין בה קדושין לשום אדם וליבם נמי לאו בת קדושין היא אלא ביאה הוא דאית בה. הנה מבואר דעת התוס' דעכ"פ לרב יבמה לאו בת קדושין היא בכלל וביאת יבם ביבמה לאו מתורת קדושין הוא כיון דלאו בת קדושין היא וע"כ דממצות יבום הוא דאית בה ביאה ולפום ריהטא גם הביאה אינה מדין קדושין אלא ממצות יבום וכדעת השואל במהרי"ק וי"ל קצת.

זה דין של קדושין של השני שנימא דיש לו לשני קדושין עלי, והא דסיים רש"י דאין ביאה באה אלא לגמור דמשמע דהי' כאן התחלה, אין הכוונה לגמור קדושין אלא הכוונה לגמור מצות יבום שהיא זקוקה עליו והזקיקות היא התחלת המצוה מיד שמת אחיו והביאה היא גמר המצוה וזהו לגמור. שוב מצאתי למהר"ט שפי' כן בדברי רש"י ד"ה לגמור ע"ש.

ולפ"ז שפיר מבואר החילוק בין רש"י להר"א משנז"א דלדעת רש"י אין דין קידושין ביבמה כלל והביאה באה לגמור מצות יבום, אבל הר"א מכתב להדיא וז"ל: שביאה זו אינה עושה אלא גומרת קדושי ראשון, ולשון גומרת קדושי ראשון נראה להדיא דהביאה היא גמר על קדושין והיא חלק מקדושין הראשון, נמצא דדברי הר"א משאנז"א נוטים במקצת לשיטת מהר"ק דביאת יבמה היא מדין קדושין וקצתו מטין משיטתו דלדעתו ביאה עושה הקדושין כלומר קדושין גמורין ולדעת הר"א משאנז"א אינו אלא גומרת קדושי ראשון כלומר דקדושי ראשון נמשכין ונגמריין ע"י ביאת היבם, אבל הביאה אינה עושה פעולת הקדושין בעצמן וכמ"ש להדיא וביאה זו אינה עושה וכו'. ולפ"ז אתי שפיר קושייתנו שהביאו התוס' הר"א משאנז"א ולא מדברי רש"י דהני בפלוגתא שניין.

ואכתי צריך ביאור למ"ד דביבמה נמי שייך דין קדושין והביאה היא גמר הקדושין וכדעת מהר"א משאנז"א וקדושי ראשון הם גם קדושי שני א"כ באמת הרי אשה זו היא בגדר א"א ולמה אין חייב הבא עלי' אלא בלאו. וראיתי בשו"ת מוהר"ט ח"ב א"ע סי' י"ח שהביא דעת מוהר"י בן לב לענין יבום באנוסים וכתב עליו דנראה דס"ל דזיקת היבם אינה אלא מקדושי אחיו שכל שמת בלא בנים אכתי עדיין זיקתו קיימת ולא הותר אלא אצל יבם מהא דאמרין בריש קדושין דבעי למילף דאשה נקנית בביאה מק"ו דיבמה ופרכינן מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת ופרש"י זקוקה ועומדת מחמת קדושי המת וכו' והר"א לעזר משונא פי' כיוצא בה וחלק עליו דליתא חדא דאפילו תימא קידושי ראשון גרמו לה השתא מיהא אי לית' ליבום כלום יש עלי' זיקה כלל, וכתב שם ועוד נראה דקדושי ראשון הופקעה לגמרי במיתתו של ראשון והשתא ליתא אלא בלא תהי' אשת המת החוצה תדע שאינה נאסרת בזנות ועוד דקדושין תופסין בה וכו' ומה שפרש"י בקדושין שזקוקה ועומדת מחמת קדושי אחיו לא שעכשיו ישנן עלי' דמכי מיית פקעי להו אלא שקדושי אחיו גרמו להפילה לפני יבם בשעת מיתה למ"ד מיתה מפלת או משעת נשואין למ"ד נשואין הראשונים מפילין ומן השמים הקנוה לו וביאה הוה כגמר קנין ע"ש. ונראה דמהר"ט פי' להדיא בדברי רש"י כמו שפירשנו בס"ד וס"ל דאין קדושין ליבמה אלא אשה הקנו לו מן השמים.

אלא דמ"מ צ"ע מה שפי' דרש"י והר"א משונא במחתא חדא נינהו ולפענ"ד מרחק רב ביניהם, וכמו שכתבנו לעיל, והר"א כתב מפורש דהביאה גומרת קדושי ראשון, עוד יש לעיין מהא דאמרו ב"ב קל"ה בההוא דהוא מוחזק לן דלית לי' אחי ואיכא קלא במתא דאיכא עדים במד"ה דידעי דאית לי' אחי

אבל רש"י יבמות נ"ב ע"ב ד"ה נתן לה כתב וז"ל: ואומר לה התקדשי במאמר יבמין ואע"ג דיהיב לה מידי לאו קדושין גמורין הן כקדושי תורה שהרי אין קדושין תופסין באשת אח והתורה לא התירה לו לעשות כאשה נכרית אלא כסדר המצוה וביאה הוא דכתבה בה רחמנא ע"כ. חידש לן רש"י דהא דלא תפסו קדושין ביבמה מיבם משום דהיבמה אף לאחר מיתת אחיו שהוא בעלה מ"מ נשארה בדין אשת אחיו דאין קדושין תופסין באשת אח, ואע"פ שהיא נפלה לפניו ליבום מ"מ לא התירה לו התורה לקדשה כאשר מקדש את אשתו המותרת לו ואין לו בה אלא מצות יבום בלבד שהיא ביאה, אבל פשוט דא"כ הביאה ג"כ אינה מדין קדושין לדעת רש"י דכיון דאין קדושין תופסין באשת אח מ"ש כסף ומ"ש ביאה וע"כ שאינו אלא דין מצות יבום וכדעת השואל במהרי"ק.

ומכאן יש להביא ראי' לדברי המקנה קדושין ס"ז ע"ב ד"ה בשלמא כולהו שהקשה הא דקיי"ל מאמר מדרבנן ואין כסף ושטר קונה דילפינן לה קדושין י"ד יכול יהא כסף ושטר גומריין בה כדרך שביאה גומרת בה ת"ל ויבמה ביאה גומרת וכו' והקשה ז"ל אכתי לא שמעינן אלא שכסף ושטר אין גומריין אבל לא שמעינן שלא יתפסו הקדושין בה דאפילו למ"ד דאין קדושין תופסין בה לאחרים מ"מ אם יבם עצמו קידשה מנין דאין הקדושין כלום ואין חייבין עלי' משום א"א אלא לאו בעלמא כשאר יבמה שלא קידשה ות"י דהא דלא תפסו בה קדושין הוא משום איסור אשת אח דלא התירה התורה אלא ליבום ע"ש. ומדברי רש"י הנ"ל ראי' ברורה לדבריו ז"ל וצ"ע שלא הביא ראי' לדבריו ז"ל. ולשיטת מהרי"ק לכאורה תקשה לי' קושית המקנה דבאמת למה לא מהני בזה קדושי כסף וז"ל.

ומיהו לדין שמעינן מדעת רש"י ז"ל דיבם ביבמה ל"ל קדושין כלל, והמקנה פי' כן גם בדברי התוס' מ"ט הנ"ל וזה כמ"ש בס"ד ולפ"ז הי' אפ"ל דהרי התוס' אזלי התם אליבא דרב וא"כ שמואל דס"ל דתפסי בה קדושין א"כ י"ל דיבם ביבמה נמי תפסי בה קדושין דבת קדושין היא אלא דא"כ תקשה לשמואל קושית רש"י והמקנה דאמאי לא קונה מאמר ביבמה להיות א"א ולחייב עלי' דמ"ש יבם משאר בנ"א וצ"ל דמה שפי' תוס' אליבא דרב לאו דוקא אלא דלכ"ע לא תפסו בה קדושין מיבם ביבמתו ודוקא מאחר פליגי רב ושמואל אבל ביבם הו"ל אשת אח אפילו אליבא דשמואל ולא תפסי בה קדושין והבן.

אלא דלכאורה נראין דברי רש"י סותרין דביבמות כתב רש"י דיבם ביבמתו אין לו קדושין משום דהו"ל אשת אח ובמכילתין כתב רש"י שכן זקוקה ועומדת לזה מחמת קדושי המת ואין ביאה באה אלא לגמור משמע דאית לה קדושין אלא שקדושי בעלה הראשון שקידש נמשכין גם ליבם וז"ל דלא קשה דלעולם ס"ל לרש"י דאין כאן קדושין כלל והא דכתב רש"י מחמת קדושי המת כלומר דיבמה זו זקוקה עליו מחמת קדושי המת שקידשה והוא הי' אחיו של זה היבם וכיון שקדשה הראשון ממילא היא זקוקה לו, אבל אין

בענין שיעורין הלכה למשה מסיני

הרב חיים ישע' קעניג

אבדק"ק יאקע — ר"מ ומשגיח רוחני

תנינא באבות פרק ה' משנה כ"א בן שלש עשרה למצות, פירש שם בדע"ב דכתיב איש או אשה כי יעשו מכל חטאת הארם וגבי שכס כתיב ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ולוי באותו פרק בן שלש עשרה שנה ה' וקרי ל' איש ע"כ. וכן מבו' ברש"י מס' נזיר דף כ"ט ע"ב דילפינן מקרא דלעיל רק בשינוי לשון קצת דרש"י מסיים דגמירי דשמעון ולוי בהאי שעתא בני י"ג שנה הוו, ואילו ברע"ב קאמר דלוי ה' באותו פרק בן י"ג, אבל למעשה אין נפק"מ דשמעון ה' קשיש מלוי, א"כ ה' שמעון כבד בודאי בן י"ג ויותר, אבל בתשו' הרא"ש כלל ט"ז כתב וז"ל: מה ששאלת מנין לנו דבן י"ג שנה הוא בר עונשין, תשובה, דהוא הלכה למשה מסיני והוא בכלל אמרם ז"ל שיעורין חציצין מחיצין הלמ"מ ע"כ.

נמצא לפי הנ"ל, אי הך כללא דבן י"ג הוא בר עונשין, אי הוי בכלל שעורין והוא הלל"מ, או דהו ילפותא מקרא הוא פלוגתא דאשונים.

ונראה לבאר בס"ד פלוגתתם וממילא יתבאר ויתפרקו קושיות ודקדוקים אשר איני רוצה להאריך בהם.

מבואר דאשה שהקנו לו מן השמים הוא בלא קדושין כלל. וצ"ל דהם יפדשו אשה הקנו לו מן השמים היינו שמחויב לכונסה, והיינו כמו שאר ירושה שנפלה לו ממורישיו הכ"נ אשה זו ירושה היא לו מאחיו, וזה הכוונה שהקנו לו מן השמים, אבל לענין קדושין הכ"נ דצדיקה קדושין אלא דקדושי בעלה הראשון סגי לה.

איברא דלפמ"ש דהוא דק קנין ממון שהקנו לו מן השמים ודאי אתי שפיר, ואדרבה לפמ"ש הר"א משונא דהוא משום קדושי ראשון אתי שפיר דקרי לה אשה שהקנו לו מן השמים, כלומר שכבד היא אשתו שלו, דלמ"ד ראין כאן אלא לאו דלא תהי' אשת המת ואינה כאשתו כלל, א"כ אמאי קרי לה אשה שהקנו לו מן השמים ומדמה אותה לאשתו שקדש הוא והלא יבמה אינה כלל אשתו עדיין דזיקה אינה כלום ענין של אישות והבא עלי' אינו חייב משום א"א וע"כ דלא דמי אהדרי, וגם ר"ע שהשיב על ר"א אמר לא אם אמרת באשה שקנה הוא לעצמו שאין לאחרים בה רשות תאמר באשה שהקנו לו מן השמים שיש לאחרים בה רשות, וגם תשובת ר"י אין היבמה גמורה לאשה כשם שהארוסה גמורה לאשה משמע עכ"פ דהזיקה ענין של אישות הוא, וע"כ הקנין קנין של אישות הוא, ואתי שפיר לדעת הר"א משונא"א דהוא קנין של אחיו הנ"ל, ודו"ק היטב כי זה דבר חדש בס"ד.

שמת נעשה חפשי מן המצות ולית ל' מגדמי' כלום, ולפי מה שפי' ר"ת אתי שפיר דמקברו לעולם לאפקע ממנו זה כיון דאינו מורישו לבניו, ע"ש.

ולפ"ז בדין נמי י"ל במי שמת בלא בנים והניח את התורה אמרה שהיבם יורש את אשתו ואת הונו כדכתיב יקום על שם אחיו נמצא דהיבם יורש כל קניני אחיו וכל מה שהניח אחריו בקנין כסף וא"כ היבמה שהיא ג"כ קנינו קנין כספו של המת אכתי לא פקע כחו ממנו וגם מהאשה הוה כיון דממונו היא הרי היא קנין כספו שלו וזוקקה ליבם מכח קנין כסף הנ"ל ליבמה ואם זינתה הו"ל כמו גזל שגוזל את המת וקנינו מ"מ לא נאסרה כיון דהאיסור פקע ל' ממנה ולא נאסרה על יבם דאכתי אינה אסורה בדין א"א.

ובזה י"ל בטוב דברי הגמ' ב"ב קל"ה אם הקלנו בשבוי' נקל בא"א דמשמע דקורא ליבמה א"א וכמ"ש לעיל, ועיין ב"ח שם בהגהות דאיסור א"א ואיסור חנק שהי' בה לא נסתלק ממנה עד שנפטרה מזיקת יבמה, דבבר זה הוא פלא גדול דהרי קי"ל דאיסורה בלאו, וגם דברי הרשב"ם שם צ"ב, ולדבריהם הו"ל נקל באיסורא דא"א ולא בא"א דמשמע שהיא כעת א"א, ועיין ריש גיטין אבל הכא דאיתחזק איסורא דא"א, אבל לשון הגמ' ב"ב הנ"ל נקל בא"א משמע שעדיין היא א"א, ולהנ"ל אתי שפיר, דבאמת אכתי א"א היא לקנין כספו היא אלא שאינה בחנק ממש דכיון שמת נעשה חפשי וכל זה אתי שפיר להר"א משונא דס"ל דיבמה קדושי בעלה הראשון עלי' ודו"ק. ונמצא מדברי הגמ' ב"ב הנ"ל ראוי גדולה לדברינו בס"ד.

והנה ביבמות י"ט ע"ב עמד ועשה מאמר בע"כ דלא כתבו דתניא העושה מאמר ביבמתו שלא מדעתה ר' אומר קנה וחכ"א לא קנה מ"ט דר' גמר מביאה דיבמה מה ביאה דיבמה בע"כ אף קדושין דיבמה בע"כ, ורבנן גמרי כקדושין דעלמא מה קדושין דעלמא דמדעתה אף קדושין דיבמה דמדעתה, במאי קמיפלגי מ"ס מילי דיבמה ממילי דיבמה הו"ל למילף ומ"ס מילי דקדושין ממילי דקדושין הו"ל למילף ע"כ ולפום ריהטא נראה ממחלוקת הנ"ל דלכ"ע מיהא ביאה דיבמה לאו לקדושין הוא לר' דגמד מביאה דיבמה מה ביאה דיבמה בע"כ וכו' וחכמים דילפי לה מקדושין אבל כ"ע מודי עכ"פ דהביאה לא הוי קדושין כלל, גם לפי התוס' מ"ס מילי דיבמה ממילי דיבמה הו"ל למילף משמע דהני לאו ענין קדושין הו' רק רוצים למילף קדושין מהם דאל"כ אכתי עדיף מיני' לילף מביאה דיבמה דעושה תרתי גבה מילי דיבמה ומילי דקדושין וקדושין דעלמא ליכא אלא חדא מילי דקדושין, ועיין גליוני הש"ס יבמות מ"ט ב'.

גם מגמ' נדרים ע"ד שומרת יבם ר"א אומר יפר ר' יהושע אומר לאחד ולא לשנים אמר ר"א מה אם אשה שקנה הוא לעצמו הרי הוא מיפר נדרי' אשה שהקנו לו מן השמים אינו דין שיפר נדרי', ופי' הר"ן אשה שהקנו לו מן השמים היינו שומרת יבם שהיא קנוי' לו בלא קדושין שאסורה לכל אדם עד שיחלוץ לה אינו דין שיפר נדרי' בשותפת' דאב ע"ש. הנה

לפי זה תמוה לי תמי' גדולה על תשובת מרן בדברי חיים או"ח סי' כ"ה שכתב על קושית הר"ר יונתן המפורסמת. על הירושלמי מובא בתוס' קידושין דף ל"ח ע"א ד"ה אקרוב עומר והדר אכיל וז"ל: בירושלמי מקשה למה לא אכלו מצה מחדש ויבא עשה דבערב תאכלו מצות וידחה לא תעשה דחדש ע"כ. ומקשה הגאון הנ"ל דהלא שלש מאות הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה רבינו ע"ה עד שהחזירן עתניאל בן קנז בפילפולו כמבוא' בתמורה דף ט"ז ומהן הוא הלכות שיעורין כמבואר ביומא דף פ' וכיון שלא ידעו אז השיעורין היאך נאמר שיאכלו מצה של חדש מדין עשה דוחה ל"ת. שמא יוסיפו על השיעור של המצוה זה אסור א"נ שמא יגרעו ואין כאן קיום מצוה. והובאה קושי' זו גם בס' ערבי נחל דרוש ג' לשבת הגדול ובקורא לשאג"א סי' צ"ו. וכתב ע"ז בתשו' דברי חיים הנ"ל וז"ל: ועתה נ"ל דלק"מ. דהנה הא דנשכח אז השיעורין הוא מדברי גמ' יומא (דף פ' ע"א) דשיעורין יעבץ וב"ד תקנום ומפרש התם דשכחו וחזרו ויסדום והוא עתניאל שהחזירו בפילפולו. והנה בגמ' שם נאמר שיעורין של עונשין משמע בהדיא דשיעורין של מצות לא נשכחו כלל. וא"כ לק"מ ולפ"ד שזה אמת עכ"ל שם בתשו'. אבל לפי מה שביארנו צדקו מאד דברי הר"י בקושיתו. דהא בזה מחולקים הבבלי עם הירושלמי דבבבלי הוא הגירסא בדרי' שיעורין של עונשין הלל"מ א"כ בודאי שכחו רק השיעורי עונשין אבל לא שיעורי מצות כיון דלפי שיטת הבבלי שיעורי מצות מעולם לא היו בכלל ההלכות ולא ע"ז תסובב קושית הר"י הנ"ל רק על הירושלמי ובפרט כידוע דסתמא דירושלמי הוא ר' יוחנן. ובירושלמי הגירסא בר' יוחנן כל השיעורין הלל"מ ונכלל בזה גם שיעורי מצות. א"כ גם ההלכות אלו דהיינו שיעור כזית של מצה ג"כ נשתכח בימי אבלו של משה רבינו ע"ה. וע"ז שפיר קשה קושי' הנ"ל דאיך יוכל הירושלמי לומר דידחה עשה של בערב תאכלו מצות את לא תעשה דאכילת חמץ. אבל על הבבלי באמת לא הי' מקשה הגאון הנ"ל מעולם. והיא תמוה על בעל דברי חיים

לכאורה הי' אפשר לומר שמסתבר דשיעורי מצוה אשר הי' נוהג בפועל אצל כל אחד ואחד מישראל כמו כזית אכילת מצוה לא נשתכח דדבר שהי' תדיר במעשה לא שייך בו שכחה כ"כ. כעין מה שמובא בהקדמה להרמב"ם לסדר זרעים בענין מה שהביאו ראיי' במסכת סוכה (דף ל"ה) מה זה פרי עץ הדר האמור בתורה ואמר שלא הביא ראיי' מפני שנשתבש עליהם הענין הלא היו לוקחים לולב בכל שנה ושנה. אלא שחקרו על הרמז הנמצא בכתוב ע"ד דרוש וקבל שכר עיי"ש בלשונו הזהב. א"כ עד"ז גם כזית מצה לא נשתכח שיעורו. רק שיעורי איסור אשר בודאי לא נחשרו ישראל לעבור עליהם רק הי' מקובל אצלם בבחינת תורה שבע"פ בזה שייך שפיר שכחה כי לא הי' רגיל אצלם כ"כ ממילא סרה קושית הר"י. אבל לא נראה שנתכוון לזה מרן בדברי חיים הנ"ל. והדבר צ"ע ליישב בטוב טעם.

בעת כתבי עלה בדעתי שיש לומר דהרא"ש לשיטתו דהנה בגמ' מס' בבא קמא דף צ"ח ע"ב איתא הוי עובדא וכפי' רפרם לרב אשי ואגבי כי כשורי לצלמי ע"כ. וז"ל בפלפולא חריפתא שם אוי' כ': רש"י פי' בילדותו

גרסינן במס' סוכה דף ה' ע"ב. אמר רב חייא בר אשי אמר רב שיעורין ציצין מחיצין הלכה למשה מסיני. פרש"י שם ד"ה שיעורין של איסורין גון כזית לכל אכילת איסור וככותבת ליום הכיפורים עכ"ל. והקשו המפרשים טו כעורה היא לפרש זה גם לשיעורי מצות כגון כזית מצה ומדור או רביעית לקידוש. והלא דבר הוא. אשר רש"י מדקדק לפרש רק לענין שיעורי איסורים. נבל אחר העיון נראה. כי דברי רש"י המה כתובים בדיוק גדול. דהנה גרסינן בירושלמי פאה פרק א' הלכה א' וז"ל: הראיון אין לו שיעור, תני ר' הושע' לא יראו פני ריקם אפילו כל שהוא חכמים הם שאמרו מצה כסף שתי כסף כו' ומסיים שם אמר רבי יוסי בר' בון ר' יוחנן כדעתי'. דרבי יוחנן אמר כל השיעורין הלל"מ דו אמר מצה כסף שתי כסף דבר תורה. עיי"ש בפני משה דהל"מ הוא דבר תורה. משו"ה קאמר ר' יוחנן מצה כסף שתי כסף דבר תורה.

וז"ל תוס' הרי"ד: ואין להקשות הא דגרסינן בבבלי במס' הגיגה דף ז' ע"א א"ר יוחנן כסבורין אנו לומר הראיון אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה. ופירש"י וז"ל מן התורה. עד שבא ר' אושעיא בריבי ולימד הראיון אין לו שיעור לא למטה ולא למעלה אבל חכמים הם שאמרו מצה כסף וכו'. ולכאורה קשה דר' יוחנן קאמר רק דסבורין לומר, אבל עכשיו מודה ג"כ לר' אושעיא בריבי שהוא מדבבנן והא ר' יוחנן באמת ס"ל דשיעורין הם הלל"מ כדאיתא במס' יומא דף פ' ע"א. זה אינו. דהנה נפ"מ גדולה בין הבבלי והירושלמי. דבבבלי גרסינן אמר ר' יוחנן שיעורין של עונשין הלל"מ ואילו בירושלמי גרסינן דר' יוחנן אמר "כל" השיעורין הלל"מ. ונמצא דלהבבלי לא ס"ל לר"י דהוי הלל"מ השיעורין אלא שיעורין דעונשין לבד כגון כזית חלב ונבילה. וע"כ אין עונשין עליהן אלא בכשיעור משא"כ שיעורין אחרים לא הוי הלל"מ משא"כ בירושלמי גרסינן דכל השיעורין הוו הלל"מ ודו"ק עכ"ל.

נמצא לפ"ז מבואר דהבבלי ס"ל דרק שיעורי עונשין הם הלל"מ לאפוקי שיעורי מצות דהם רק מדרבנן ולשיטת ירושלמי הוו כל שיעורין בין שיעורי מצות בין שיעורי עונשין הלל"מ. א"כ שפיר ובדיוק מפרש רש"י ז"ל במס' סוכה הנ"ל וכן במס' עירובין דף ד' ע"ב דשיעורין הלל"מ על שיעורי עונשין משום דבבלי ס"ל באמת כן דרק שיעורי עונשין הם הלל"מ.

לפי הנ"ל י"ל דרש"י במס' נזיר הרע"ב בפירוש המשניות דאבות הנ"ל ותשו' הרא"ש הנ"ל לא פליגי רק מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. דהנה שם באבות קאמר בן י"ג למצות. היינו כללות כל המצות בין מצות עשה ולא תעשה וזה לשיטת הבבלי לא היו בכלל שיעורין הלל"מ ע"כ פירש הרע"ב דוקא מקרא דשמעון ולוי אחי דינה. וכן בנזיר דף כ"ט ע"ב דשם הוא המדובר בנדרים שהוא חינוך מצוה ושיעורין דמצוה לשיטת הבבלי אינם הלל"מ ע"כ פרשי ג"כ מקרא דשמעון ולוי אחי דינה. אבל בתשו' הרא"ש היא השאלה לענין עונשין. לגבי עונשין הוו שיעורין לכולי עלמא הלל"מ בין לבבלי בין לירושלמי. ע"כ מפר' שם בתשו' הרא"ש דהוא בכלל שיעורין חציצין ומחיצין דהוא הלל"מ.

שרף, ולפי זה מחייבין לקטן שהזיק שישלם לכשיגדל, ורבינו לא פסק כן בפדק החובל גבי חרש שוטה וקטן שפגיעתן רעה, גם בפ"ק דב"מ דמייתי לר"פ בפרק הכותב קריבתי דר"נ וכו' וכתב אם נאמר לא היתה בת עונשין משמע דלאו בת עונשין היא כלל וכו' לכן נראה דרבינו ס"ל דרב אשי בגדלותו הוי עביד בשוגג ופרסם כפי' משום דאדם מועד לעולם דלא כרש"י עכ"ל.

הנה אם נאמר דהא די"ג למצות הוא משום דילפינן מדכתיב איש או אשה אשר יעשה מכל חטאת האדם וע"ז בא הילפותא דאיש, משמעון ולוי אחי דינה איש חרבו, או נאמר דאם נתגדל חייב עכ"פ לעשות תשובה מדיני שמים, כמבוא' בט"ז אור"ח סי' שמ"ג ס"ק ב' בכוננת רש"י דזה שאכפי' רפרם לרב אשי ה' לקיים דיני שמים, והרא"ש דמוקי לי' שרב אשי גדול ה' רק דעשה בשוגג ס"ל דגם לצאת ידי שמים אינו חייב על מעשי עבירה שעשה בקטנותו כמבואר כ"ז בפילפולא חריפתא הנ"ל.

טעם פלוגתתם נראה לי דתלי' זה, דמהיכי ילפינן דחיובא דקטן הוא מבן י"ג להרע"ב ולרש"י דילפינן מפסוק איש או אשה אשר יעשו מכל חטאת האדם, פסוק זה איירי בעונש מלקות, כמבוא' בפיר' (בקידושין דף ל"ה ע"א) דשם ילפינן מהאי קרא דהשוה הכתוב אשה לכל עונשין שבתורה ופרש"י שם ד"ה לכל עונשין ולאיון עונשין מלקות הן עיי"ש, ועיין פרי מגדים בפתחה כוללת לאור"ח חלק שני או' ט"ו בשם הרא"ם, וכיון דמפסוק זה ילפינן דעד דראוי לקדאתו "איש" דהיינו עד שנת י"ג הוא פטור מעונשין דהיינו מעונשי בני אדם בדיני ב"ד כמו מלקות, אבל מעונשי דיני שמים לא מיפטר וצריך לעשות תשובה כשיתגדל, משו"ה פרש"י בב"ק דפרסם דכפי' לרב אשי ששרף שטרותיו של חבירו זה ה' שעשה בילדותו משום דלצאת ידי שמים צריך לעשות תשובה בגדלותו זהו שיטת רש"י.

אבל הרא"ש בתשובה הנ"ל דזה שקטן אינו בכלל עונשין עד שנת י"ג הוא הללמ"מ והוא בכלל שיעורין של עונשין והללמ"מ אינו מוגבל רק לדיני בני אדם כמובן, אלא שהללמ"מ פוטרו מכל מיני עונשין הן עונשי שמים והן עונשי בני אדם משו"ה ס"ל להרא"ש הנ"ל, דאי כשרוף ה' בילדותו דהיינו בקטנותו אז ה' פטור לצאת אף ידי שמים אלא ששרפו בשוגג כשהי' גדול משו"ה כפי' רפרם לרב אשי דאדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד עיי"ש, ונכון הוא בס"ד.

ויהי' תלוי בזה פלוגתת הראשונים דהנה המהרא"י סימן י"ב (מובא ברמ"א אור"ח סוף סי' שמ"ג) ס"ל דצריך כפרה לכשיגדל, וכן נראה קצת מגמ' סנהדרין דף נ"ה ע"ב גבי קטן אם בא על אחת מכל עריות דבמזיד תקלה נמי איכא אלא דרחמנא חס עלי', משמע דעבירה עבד וצריך כפרה, רק לא מיענש דרחמנא חס עלי'. אכן התודמת הדשן סי' ס"ב ס"ל דקטן לית לי' אפילו עונש כל דהו והביא רא' מגמ' יבמות דף ל"ג ע"א כגון דאיתי שתי שערות בשבת דהוי' לי' זרות ושבת בהדי הדדי והוי' איסור בבת אחת לגבי איסור חל על איסור, אלמא דקטן לית עליו איסור כלל, ויש עוד להרחיב הדיבור בזה, אבל אסתגר קצת בזה ודו"ק.

בענין נשיאת מזוזה כקמיע

הרב יוסף פנחס לעוונינסאן

אבדק"ק ציועוו — ר"מ בישיבה

בס"ד, עש"ק, ח"י סיון תשל"א.
כבוד האשל הגדול... שליט"א.

ראשית נא לסלוח לי על אי קיימי משיבין מפני הכבוד כי הייתי טרוד כל השבוע בענין אחר והי' קשה לי להעתיק א"ע לענין המכתב של הדר"ג שליט"א.

והנה נגע כהדר"ג בכמה פרטים אשר כל אחד קובע לו אריכות מיוחדת והיות שבהרבה שנגע כהדר"ג במכתבו הנעים הארכנו ב"ד במערכת מזוזה שחנן לי המלמד תורה לעמו ישראל וקשה עתיקא מחדתא, לכן אתכבד לדון לפני הדר"ג רק בכמה הערות שנתעוררתי ע"י הדר"ג שליט"א.

(א) מה היא השמירה של מזוזה, אי עצם מזוזה סגולתה ששומרת או רק המצוה של המזוזה זכות המצוה משמרתה, ובה יש הרבה דברים דלהמפרשים דארטבן גוי ה' ובכ"ז הועילה לו זכות המזוזה, אלמא דעצם המזוזה משמרת, אבל אי נימא דיהודי ה' שוב י"ל דזכות המצוה היא השומרת ולא המזוזה מצד עצמה.

(ב) ובה פתח נכבד ליישב שיטת רש"י במנחות ל"ב שהקשו שם התור"ה סכנה וכו' דבסתם מזוזה אצ"ל שאינה משמרתו מסכנה כשאינה כהלכתה כתובה אלא אפילו כתובה כהלכתה רק שאינה קבועה בפתח כדינה שאין ע"ז קיום המצוה, שוב ליכא שמירה, ולא כן שיטת התוס' דבכלל מזוזה גם כשאינה בפתח אם רק ישנה בבית שומרת, ואכהמ"ל בזה.

(ג) ובמילא יש מקום למחלוקת הרמב"ם בפ"ה ה"ד הלכות מזוזה דהרמב"ם אוסר לכתוב שמות מלאכים בפנים וז"ל: שעשה מצוה גדולה וכו' כאילו ה' קמיע וכו'. ובהגהות מיימוני אות ד' וז"ל: שאין עיכוב או מצוה אף תוספת שמירה וכו' דאי נימא דשמירה של המזוזה היא זכות מצות המזוזה ולא המזוזה עצמה נמצא שבוה שמוסיף שמירה ע"י שמות המלאכים עושה ממצוה קמיע שמירה, אבל אי נימא דבמציאות המזוזה עצמה סגולתה משמרת במילא בזה שמוסיף עוד שמירה לא מרע כלל.

(ד) ומה שנוגע להנושאים מזוזה בשרשרת על צוארם שדן בזה כהדר"ג שליט"א ממ"ב להרמב"ם דהקפידא מה שמבטלים המצוה ועושים קמיע זה שיך כשהמזוזה היא על הפתח שיש כאן מצוה ומהפך אותה לקמיע, אבל על צוארו שאין כאן מצוה אין כאן משנה ממצוה לקמיע, רק עדיין יש לעיין דהרמב"ם ע"ז פ"א הלכה י"ב אוסר להניח תפילין או ספר תורה על הקטן בשביל שיישן או שלא יבעת, אולם הכסף משנה שם מבאר דרזקא להתרפאות

אסור וקטנים מצויים הליבעת או שלא לישן הוי להו כחולים, אבל להגן שלא יחלה שרי, ונושאי המזוזה זהו להגן שרי. ויש בזה אריכות דברים בשבועות ט"ו: בהגן מזמורים שקרא דישב"ל, וברבינו יונה ברכות ברי"ף דף ג. דפוס וזילנא ובמהרש"א עדובין נ"ד. גבי החש בראשו וכו' יעסוק בתורה שהיא דפואה וכו' הא מתרפא בדברי תורה ועיי"ש ב' תירוצים ואכהמל"א, כי כמש"כ זהו ענין מיוחד שהארכנו בו בחידושינו לברכות. עכ"פ גם להסוברים דמזוזה עצמה היא השמירה גם כשלא תלה על הפתח או בגוי כארטבין פשיטא דשרי.

(ה) מה שהעיר הדר"ג שבהוספת שמות המלאכים יש כאן משום בל תוסיף הנה בתוד"ה התכלת וכו' מנחות ל"ח דעתם דיכול להוסיף יותד חוטין וכן בעדבות התורה לא נתנה שיעור למעלה ובל תוסיף שייך רק היכא שיש שיעור למעלה כמו ד' פרשיות בתפילין וד' ציצית בכל כנף ואי עושה ב' ציצית בכנף אחד יש בל תוסיף, ועיין הלכות לולב פ"ז הלכה ז' ובמפרשי הרמב"ם שם, לכן נהי דהתורה נתנה במזוזה שיעור למטה שאינה פחותה מב' פרשיות, אבל מנ"ל דאם יוסיף עליהן פסוקים או שמות מלאכים שיעבור בבל תוסיף, וא"צ למש"כ הדר"ג בשם גאון אחד דמרחיק כמה שיטות ושם כותב שמות המלאכים עד שגם הדר"ג תמה על זה שגם בהרחיק אכתי מדוע לא יהא בל תוסיף.

(ו) ועל מה שהעיר הדר"ג דיש איסור לישא מזוזה על צוארו שקשורה בשדרת משום דהתולה תפיליו וכו' ברכות כ"ד. ובאמת צ"ע דבסנהדרין כ"א: גבי מלך שהס"ת שכותב לעצמו עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו וכו' כן היא גירסת הר"ח שם והיראים סימן רפ"ח, ויש שאינן גורסין זאת עיין במהרש"ל שמחק גירסא זו. אולם בחידושי הר"ן אף שגורס רק ויוצאה ונכנסת עמו, וז"ל הר"ן: והאי עמו משמע לפום פשטי' עמו ממש ותלוי בזרועו כדאמדינן בגמרא ועושה אותה כמין קמיע, ואפשר נמי דהאי עמו היינו אדם אחר שהי' מוליכו לפניו וכן נראה מהרמב"ם עכ"ל. וכוונתו דהרמב"ם בהל' מלכים פ"ג הלכה א' לא הזכיר שתולה על זרועו, וכבר עמדו הדרב"ז והכ"מ וכנראה לא הי' בימיהם חידושי הר"ן הנ"ל.

עכ"פ חזינן דאף שאסור לתלות ס"ת אפילו בנתיקה ואפילו ארון קודש אם מחובר להכותל ואינו עומד על בסיס הוי בכלל האיסור, כמבואר במשנה ברורה סימן מ' בשם הפוסקים, ואיך שרי לתלות ס"ת על זרועו, ועכצ"ל דכל דין איסור תלוי דוקא כשאינה בתשימה, וזהו דין כשמניח מידו בעיניו שלא תהא תלוי אבל בשעה שקורא בה או שמשמשת להמלך לקיים מצות והיתה עמו שם ליכא כלל הדין איסור תלוי, תדע דהא אסור לאחוז התפילין והרצועות תהיינה תלויות בסימן מ' באו"ח, ואעפ"כ כשלושב התפילין והרצועות תלויות עליו ליכא איסור זה מטעם הנ"ל דרק בהינחון ממצות או חל האיסור תלוי.

תדע דבארון קודש אפילו כשהוא מחובר לכותל אסור כל שאין תחתיו

כלום, א"כ בסוטה מ"א. דהמלך או הכ"ג שם הי' קורא בס"ת בלא החזיק בידו הס"ת, דרוחק לומר שהי' לו שם שולחן להניח הס"ת עליו, ובכלל למה דאייתא שם מ"א. דאח"כ כל אחד מביא ס"ת מבייתו וקורא בה האם הי' לכולם שלחנות להניח הס"ת, ונמצא שבהחזיקו הס"ת בידו בהעמודים דלהחזיק הס"ת ממש אסור כבשבת י"ד. נמצא שהס"ת תלוי באויר, ועכצ"ל כשקורא בה או שימוש אחד כרצועות שתלויות בשעת הנחת תפילין עליו והזמן שלובשן ונמצאים עליו ליכא דין איסור תלוי, הי"נ כשתולה על גופו מזוזה לשמידה ל"ש איסור תלוי, ובכלל בהשקפה דאשונה הייתי רוצה לומר דעל גופו ליכא איסור תלוי בכל אופן לכן לא חיישינן מה שהרצועות תלויות עליו. עכ"פ חזינן ממלך דתלוי הס"ת על זרועו כיון שהיא לצורך לא איכפת לן וכעין שכתבו באו"ח סימן מ' דאף שאסור לאחוז התפילין והרצועות תהיינה תלויות אסור דק באקדאי בעלמא אבל אין זה בכלל זה מה שהשל ראש תלוי ומחזיקו ברצועות בשעת הנחתו כי זה צורך הנחתן עיי"ש במשנה ברורה סימן מ'. כללו של דבר כל שהוא בשעת תשימשן בין במלך כשתלויין על זרועו בין בעזרה שכל אחד אחז בעמודי הס"ת והיתה תלוי באויר או שתלה מזוזה על גופו לצורך שמירה שרי בכל אופן, דק כח האיסור דתלוי כשמניחן כעין הנחת דבר אחר שכלה מהשתמש בו.

ונסיים במש"כ הדר"ג וז"ל: דאל יתלה תפיליו הוי בכלל והוי חייד וכו' ועיין בהגהות הב"ח שם דאמדינן במנחות מ"ד כל המניח תפילין מאריך ימים שנאמר ד' עליהם יחיו ולפ"ו גם במזוזה אסור לתלותה דכתיב בה למען ירבו ימיכם עכ"ל הדר"ג שליט"א. וכאן התלמיד מוכיח את הרב לקיים מה שאז"ל תלמיד לרב מניין. הנה ביו"ד סימן ב' קטן הוי בר שחיטה אע"ג דרשאי לאכול נבילות ומשום דאתי לכלל איסור נבילות לכן הוי בכלל וזבחת ואכלת לולי החשש שלא ישחוט יפה, ואילו בס"ת תפילין ומזוזה פסול קטן ולא הוי בר כתיבה אע"פ דקאתי לכלל קשירה, וכבר נאמרו בזה כמה תירוצים, ואמנם דאיתי בספר אחד ששכחתי איפה דאטו בחדא מחתא דרשינן קראי הי"נ נהי דחז"ל קיבלו לדרוש כן בתפילין שנאמר בהן ד' עליהן יחיו הי"נ נדרוש לגבי למען ירבו וכו', ואף שראיתי בשטמ"ק ברכות כ"ד. בד"ה זה התולה תפיליו דכתיב בהו למען יאריכון ימך וכתוב למען ירבו ימכם עכ"ל, אבל עדיין אינו מוכרח לקשר דרש זה למוזוזה שאין בה כי אם קרא אחד דלמען ירבו ובכלל סתומים לפנינו מהלכי הדרשות של פסוקים, כי דק חז"ל הבינו לשון התורה ורמזותי ואכהמל"א.

מנאי המתיימר בכבוד תפירתם והרשק"ת באהבה רבה ובאהבת עולם.

(המשך אי"ה בגליון הבא)

בענין מילה בשבת

הרב יצחק הערשקאוויטש — ראש הכולל

בשׁוֹת בשמים ראש סי' רכ"ג הקשה מפני מה מילה דוחה שבת אם עכו"ם כשר למול יעשה המילה ע"י עכו"ם יע"ש. ומצאתי בלקוטי שו"ת חת"ס סי' ל"ט שהעיר ג"כ בזה, וז"ל: והנה הרמב"ם פסק כמ"ד דאפילו מילת גוי כשרה אע"ג דלפענ"ד אינה אלא שהמילה כשירה ואינו צריך לחזור ולהטיף דם ברית אבל האב לא קיים מצות העשה של ביום השמיני ימול דאין שליחות לעכו"ם דאלת"ה לא תדחה מילה שבת אי איכא גוי עכ"ל. ומה שכתב דהרמב"ם פסק כמ"ד דמילת גוי כשרה, לכאורה צ"ע דהרמב"ם בפ"ב מה' מילה פסק דעכו"ם לא ימול כלל רק דאם מל אינו צריך לחזור ולמול שנית, וכתב הכ"מ דרבינו מספקא לי' אי הלכה דמילה בעכו"ם פסולה או כשרה.

והנה לפי החת"ס נמצא דמכח אין שליחות לעכו"ם אינו אלא דלא קיים האב העשה של ביום השמיני ימול, לפי"ז לכאורה אפשר ליישב קו' המנ"ח במצוה ב' בד"ה והנה המצוה, שהקשה וז"ל: ולפי"ז צ"ע למה צריך לימוד דעכו"ם פסול למול הא בלא"ה אין שליחות לעכו"ם ומה"ט פסול למול עכ"ל. ולפי הנ"ל שפיר מיושב דצריך קרא דפסול המילה בעצם והיינו לומר שאפילו במקום שאין שם לא איש ולא מי שכשר למול דיעבד אפ"ה אין מניחין לנכרי למול אלא ממתנינן עד שיבא מי שכשר למול, דמכח אין שליחות לגוי אינו אלא דהאב לא קיים המצוה של ביום השמיני ימול ואם אין איש שיכול למול אין ממתנינן.

וק"ל קו' אחרת מפני מה מילה דוחה שבת יעשה ע"י שנים ושנים שעשאוהו פטורין. ומצאתי בשו"ת טטו"ד סי' צ"ט שהקשה כן וקו' הנ"ל, ועיין בתשו' חת"ס שם בסוף התשובה, או יעשה המילה ע"י ישראל ועכו"ם דבכה"ג לכאורה מקיים האב העשה של ביום השמיני ימול לפי מה דאיתא ברע"א במס' כתובות דף י"א מובא בשם בנו הגאון מו"ה שלמה ז"ל שמחדש כמו דהדין דאין שליח לדבר עבירה מ"מ אם המעשה מועיל בשביל א' יועיל גם בשביל זה המשלח בעבירה לפי' דש"י בב"מ בשותפין שגנבו, ה"ה נמי בכל מילי דאמרינן אין שליחות כמו אין שליחות לנכרי מ"מ אם במעשה זה עשה שליחות לנכרי ולישראל מתוך שמועיל לישראל מועיל נמי לנכרי, יע"ש. ואפשר בכה"ג נמי. ואפשר לומר עפ"י החו"ד דשנים שעשאוהו פטורין רק מחטאת אבל איכא איסורא דאורייתא, ואפשר להביא דא"י לזה מרש"י במס' קידושין דף מג. ד"ה למעוטי, וז"ל: שפטורין מחטאת" דשחוטני חוץ, עכ"ל. דמדייק רש"י שפטורין מחטאת, ובאם עושה ע"י ישראל ועכו"ם אם הישראל עובר על איסור דאורייתא לפי החו"ד יל"ע.

אבל להרמב"ם שסובר דשנים שעשאוהו רק מדרבנן כדדייק הקובץ בפ' י"ב ה"ט, ומש"כ הרמב"ם בפ"י המשניות דלוקה כבד כתב הפ"י במסכת שבת דף ב': דכוונתו למכת מדרות ע"ש, והדרא הקושיא.

בענין אי עבד מהני

הרב יושע שווארץ — חבר הכולל

איתא במס' חולין (דף י"ד.) השוחט בשבת וביום הכיפורים אע"פ שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה. ועיין בדגול מרבבה ביו"ד סי' י"א הקושיא של הנודע ביהודה וז"ל: ואף דיש פוסקים כרבא דכל מידי דאמר דחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני שאני הכא שהשחיטה היתה יכולה להיות בהיתר אם שחטה ודוקא במעשה שאי אפשר לעשות כי אם באיסור אמר רבא לא מהני עכ"ל.

ועיין ברמב"ם הל' בכורות פ"ו הל' ה' שכתב מעשר בהמה אסור למוכרו כשהוא תמים שנאמר בו לא יגאל מפני השמועה למדו שזה שנאמר לא יגאל אף איסור מכירה במשמע שאינו נגאל ואינו נמכר כלל ונראה לי שהמוכר מעשר לא עשה כלום ולא קנה הלוקח ולפיכך אינו לוקה כמוכר חדמי כהנים שלא קנה לוקח וכמוכר יפת תואר כמו שיתבאר במקומו עכ"ל. וכ' הל"מ שם דזהו סברת אב"י דס"ל אי עביד מהני ובמקום דלא מהני כמו כאן מ"מ לא לקי, אבל לרבא אפי' דלא מהני מ"מ לקי כיון דעבד על מימרא דדחמנא, ועיין בתוס' בתמורה (דף ו'). ד"ה והשתא קושית רבינו ברוך שהקשה אמאי לא קאמר דפליגי בהכי כגון אם פדה בכור או מעשר או חרמין לא מהני לכוי"ע כדמפרש סוגיא דלאב"י לא לקי כיון דלא מהני, דהכי אמר אב"י לעיל דהיכא דלא מהני לא לקי ולרבא לקי משום דעבד אמירא דדחמנא וצ"ע עכ"ל התוס'. וכתב הלח"מ זה נ"ל טעמו של רבינו ז"ל שפסק כאן כאב"י, אבל מ"מ נתקשה אצלי דברי ה"ה ז"ל בפ"א מהל' גזילה שמשמע מרבדיו שם שדעת רבינו ז"ל לפסוק כרבא ולפי אותם הרברים שכתב ה"ה ז"ל אין מקום למה שכתב רבינו ז"ל כאן וצ"ע עכ"ל הלח"מ. אבל קשה לומר כהלח"מ דהא קיי"ל הלכתא כרבא לגבי אב"י חוץ מיע"ל קג"ם והאיך כתב הלח"מ כאן דהרמב"ם פסק כאב"י, ועיין ג"כ ברמב"ם פ"ג מגירושין הל' ה'.

ועיין בשפתי צדיק פ' משפטים ד"ה וז"ל במנ"ח מ' מ"ח מסופק אם ב' בנים מכים אביהם במקל א' הכאה שיש בה חבורה אי תלוי בדין זה יכול וזה יכול דפטורי וכו'. ואיני מבין הדמיון דבכל מעשה עבירה אי נפלג על זה חצי וע"ז חצי יהיו שניהם פטורים, בעושה את כולה, וכן הכוהו י' בנ"א בעשרה מקלות, אי הוציא כ"א מקצת נפש אינו חייב, משא"כ כאן אי נפלג על כל אחד מהבנים מחצית טפת דם שהוציא ג"כ חייב מיתה, דאין שיעור כמה דם יוציא בחבורה, ע"כ בודאי חייבים אף בזה יכול וזה יכול, עכ"ל. כמו כן י"ל ג"כ כאן לכאורה דחייבים ודו"ק.

או צ"ל כמו שתי' הטטו"ד שם דאין לשאול על הכתוב דהתורה אמרה שתדחה עיי"ש.

י"ט שכתב הכותב גט בשבת או ביום הכיפורים בשגגה ונתנו לה הרי זו מגודשת, ועיין שם במשנה למלך שכתב א"ה מכאן הוכיח מהר"ש יפה דהלכתא כאביי בההיא פלוגתא דכל מילתא דאמר דחמנא לא תעביד עכ"ל.

ועיין בשלטי גבורים במסכתא ביצה (דף ל"ז) שם שהקשה מגנב ומכר בשבת דאיתא בפרק מרובה דהוי המכר וקנין קיים והיינו נמי לרבא, ואילו במס' תמורה (דף ד') סבידא לי' לרבא דכל מידי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ומסתמא קיי"ל כרבא והאיך פסקו כאן בגנב ומכר דהוי מכירה, ותו למה לא הקשו שם לרבא בתמורה מהאי מתניתין דמרובה מדבריו לדבריו ממש כמו שכתבתי, ואפילו את"ל דקיי"ל כאביי דאמר התם אי עביד מהני, מ"מ תקשי מדברי רבא לדבריו ממש, והניח זה בצ"ע.

ולתרוץ כ"ז יש להקדים עוד תירוץ על הקושיא של הנודע ביהודא משוחט בשבת, דהנה החוות דעת ביו"ד סי' א' עסי' י"א מתרוץ קושיא זו וז"ל: וע"כ צ"ל דלא אמרינן דלא מהני דק במקום שמתקנין האיסור עם מאי דלא מהני, כגון במוציא שם דע שיגדש דאם נאמר דלא מהני ואין גיטו גט נתקיים מה דאמר רחמנא לא יוכל לשלחה ונתקן האיסור, וכן הוא בכל הנך דמיתתי התם, משא"כ בשוחט בשבת דהאיסור הוא דק משום נטילת נשמה, ואפילו אם נאמר דלא מהני ואין שחיטתו אסורה דנטילת נשמה דעבד עבד בזה לא אמרינן דלא מהני, משא"כ השוחט על החמץ מקשי התוס' שפיר דשם אין האיסור רק בשוחט ולא בנוחר ומעקד ושייך שפיר לומר דלא מהני ואין שחיטתו שחיטה ומתקן האיסור עכ"ל. ותירוץ זה איתא ג"כ במוהרי"ט ח"א סי' ס"ט. אבל על זה קשה שתי קושיות, חדא דבתוס' הקשו מצרם אוון בכור ליתסר, והשתא מאי קושיא מצרם אוון בכור שאני כאן דאפי' נימא דלא מהני לא פלטינן לו מאיסורא דאיסור דעבד עבד, ומשום הכי אמרינן דמהני, אלא ודאי דתוס' לא ס"ל חילוק זה, וכעין שהקשה ברע"א סי' קכ"ט.

וגם קושיא זו ג"כ קשה להט"ז בח"מ סי' ר"ח סעי' א' דכתב וז"ל: דכל שיש איסור בענין מצד עצמו אומדים אי עביד לא מהני משא"כ במוכר בשבת שהאיסור הוא מצד שהיום גורם ולא מצד המכירה עצמה שפיר אמרינן דמהני, וגם תירוץ זה איתא במוהרי"ט סי' י"ז. אבל על זה ג"כ קשה דמאי פריך התוס' דשאני התם אי משום דהמעשה עצמו אינו אסור וחמץ הוא דקא גדים או כמו שכתב הש"ך בס"י ר"ח דשאני שבת דהא אפשר לעשות בהיתר דהיינו שימכרנו בחול משו"ה אמרינן דמהני כמו שכתבתי להנודע ביהודא, וגם כאן אפשר לומר כן, אלא ודאי דתוס' לא סברי חילוקים אלו של החוות דעת ושל הט"ז.

ועוד קשה על שני תירוץ אלו וקושיא זו הקשה בשער המלך בהל' גידושין פ"ג הל' י"ט וז"ל: דמאי פריך בגמ' התם בריש תמורה והרי אלמנה לכ"ג דכתב רחמנא אלמנה וגרושה לא יקח ותנן כל שיש קידושין ויש עבירה הולך אחד הפגום, ופי' רש"י אלמא מהני מדקתני יש קידושין דאי

לא מהני הולך ממזר ולא תפסי קידושין עכ"ד רש"י וז"ל. והשתא מאי קו' ע"כ דלא קאמר רבא דלא מהני אלא כשהדבר הוא שעשה ניתקן במאי דאמרי' דלא מהני כגון אונס וכיוצא בהם הכא אפילו דלא אהני מעשיו ולא תפסי קדושין לא מתוקן לאו דכבר עבר ובעל ועבר על לאו דאלמנה וגרושה ותו מאן פקע לי' ומשום הכי אמרינן דמהני וחילולין הוא עושה ואינו עושה ממזרין וכיון שכן בההוא שעתא שאפי' נימא דלא מהני לא מיתקן לאוי דאיסורא דעבד עבד ותו מאן פקע לי' איסורא, ולדעת החוות דעת וט"ז מאי פריך, והניח זה בצ"ע.

ועוד איתא תירוץ על הקושיא של שחט בשבת בתשו' קול ארי' תשובה ח' שהובאה משו"ת בית אפרים חלק יו"ד תשובה ל"ט, וז"ל: דאמאי הקשה בתוס' משוחט פסח על החמץ שחיטתו כשרה ואמאי לא אמרינן כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ואמאי לא הקשו תוס' משוחט בשבת, וכתב ולכן נראה לפע"ד דע"כ לא אמר רבא לא מהני אלא היכא דבדיבורא בעלמא קעביד מעשה ממש והמעשה ההוא אינו מתקיים כי אם על ידי כוונת העושה כגון מגדש ומימר ותורם וכיו"ב וכיון דאמר רחמנא לא תעביד ומחשבתו העושה היא להיפך כוונת ומימרא דרחמנא רואין אותו כאילו אינו ולא מהני ולא מירי, משא"כ היכא שעשה מעשה והמעשה ליתא בחזרה ומה שמתנגד למימרא דרחמנא היא מחשבתו העושה וכיון שהיא מתקיים בלא כוונת העושה דל מחשבתו מהכא והמעשה מתקיים מצ"ע, וכה"ג כתוב בתוס' על צרם אוון בכור (תמורה דף ד'): וכתב ונראה דלאו דוקא היכא שנעשה המעשה מעצמו לגמרי שרי' אמרינן אי עביד מהני אלא אפי' אם צריך שיהי' הגרמת אדם אלא שאין צריך כוונה אם עביד בזה אמרינן אף דלא מהני מחשבתו והוי כאילו נעשה בלא כוונה מ"מ אף הא אתעבד בזה מעשה היתר וליתא בחזרה וכתב דלענין יבמה דאין צריך כוונה לא שייך אע"ל"מ ולפי"ז לא קשה מידי מהשוחט בשבת כיון דאנן קיי"ל כרב נחמן דלא בעי כוונה לשחוט ואפילו אם הפיל הסכין שלא לשם שחטה כשר, וא"כ כיון דסוף סוף איתעביד כאן מעשה שחיטה בהכשר גמור בשחיטת רוב סימנים ובסכין בדוק ואין בזה רק שנעשה בעבירה ואם הי' נעשה המעשה ע"י נפילת הסכין אין כאן עבירה כלל והשחיטה כשרה תו לא איכפת לן מה דבאמת הי' כוונת העושה לשחיטה והי' כאן עבירה במזיד או בשוגג דל הכוונה לשחיטה מהכא דלא מהני והוי כאילו נעשה מאליו בלא כוונה ושדי, אבל בשוחט פסח על חמץ בעי כוונה משום דבקדשים בעי כוונה וא"ת דהוי כנעשה ממילא פשיטא דפסול משום דכאן בקדשים בעי כוונה עכ"ל, ולפי"ז אין כאן קושי' שהוכרנו לעיל שקשה על החוות דעת וט"ז, ומשום השתי קושיות שכתבנו לא דצה השלטי גבורים לחלק בין שבת לשאר איסורים, אבל באמת מצי לחלק כמו שכתבנו מהקול ארי' והם החוות דעת והט"ז שכתבו כן דמשו"ה מקשה הגמ' מאלמנה לכה"ג דמה בכך דלאו דלא יחלל א"א לתקן מ"מ אמאי הקידושין תופסין בה כיון דלאו דלא יקח אפשר בתקנה דנימא דלא מהני ונהי דלוקה משום דעבר אמימרא דרחמנא מ"מ אמאי יחולו

הקידושין לרבא דהא בשעת בעילה נגמרו הקידושין להיות עליהם שם איסור אע"ג דמתחלה לא הי' שם איסור עליהם דאל"כ הא לא פריך הש"ס מידי אפילו בלא הט"ז הנ"ל וא"כ הא שפיר פריך אמאי חלי הקידושין כשבא לידי חילול ולמה לא נימא דאי עביד לא מהני ולא יתפסו הקידושין ויהי' הולד ממזר משום דאלמנה לכה"ג לאו בת קידושין היא דהא האי לא יקח תלי וקאי עד שיחלל ואף שעבר עליו משעת קידושין מ"מ אי נימא דלא מהני הרי נתקן האיסור והו"ל כאילו בעל אלמנה בלא קידושין ומאי אכפת לן במאי דלאו דלא יחלל א"א בתיקון מ"מ הלאו דלא יקח אפשר לתקן ואמאי מהני, ועל קושיא שהקשינו על החוות דעת והט"ז דבתוס' לא משמע הכי יש לתרץ דבזה השני דברים צדם אוזן בכור ובשוחט פסח על חמץ גם הם מודים לתוס' דהי' צריך לומר דלא מהני ומה שהם מחלקים בין שבת לשאר איסורים הוא מפני שבשבת מלבד שהאיסור הוא מצד שהיום גורם או דלא מתקן כלום יש בשבת עוד חילוק מהשאר איסורים דהיינו שהאיסור שבת הוא איסור על הגבדא כמו שכתב החת"ס בתשו' או"ח סי' פ"ז וז"ל: דלענין מנוחת שבת לא שייך שיהי' שלוחו כמותו דהתורה הקפידה על מנוחת גופו של ישראל ולא אגוף המלאכה עכ"ל והח"ס הוא לענין הקושי' לשיטות דסוכרים יש שליחות לחומרא אמאי אמרינן אמירה לנכרי שבות והא אמרינן יש שליחות לחומרא ממילא הוה שלוחו, אלא ודאי דבזה אין שום איסור אם הנכרי עושה בשבילו אי לא משום שבות. ונחזור לענינינו, ונמצא דשבת הוה איסור אגבדא ומש"ה מודה רבא דמהני, אבל בשוחט פסח על חמץ אע"פ שהאיסור הוא משום שהיום גורם מ"מ איסור חמץ אינו אגבדא אלא על החפצא, ממילא היינו צריכים לומר דלא מהני כקושית התוס', וגם בצדס אוזן בכור האיסור הוא על הבהמה זו ויש בה קדושה שבהמה זו אסודה עד שיפדו אותה או שיהי' בה מום וגם בזה היינו צריכים לומר דלא מהני. וההסבר בזה יש להסביר דאם האיסור הוא על האדם כגון בשבת אע"פ שעובר על האיסור אבל אינו יכול לזדוק מעליו האיסור שהאיסור שבת הוא בכל דגע ורגע, נמצא אם עבר על האיסור לא זרק מעצמו האיסור אלא עשה איסור בשעה שאסור לעשות, אבל באיסור חפצא כשבא לעבוד עליו הוא רוצה לזדוק מעליו האיסור כמו צדס אוזן בכור הוא זורק מעליו האיסור ועל זה לא מהני.

ולבאר הקושיות על הרמב"ם נקדים הנודע ביהודא באה"ע שאלה ככ"ט מהדורא תנינא דף ס"ט: ד"ה והנה וז"ל על קושית רבינו ברוך שהזכרנו לעיל דנימא דפליגי כגון אם פדה בכור או מעשר או חרמים דלא מהני אבל מ"מ לאביי לא לקי שלדעתי קושייתו אין לה מקום אלא או לדיש לקיש דסובר במס' מכות (ט"ז.) דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו או למאן דס"ל דעקימת שפתים הוי מעשה דאל"כ אין מלקות בפדיון משום לאו שאין בו מעשה שהדי אין כאן דבור שאמר זה יהי' פדוי על זה והדי זה רומיא דממיר דאי לאו כדברינו עביד מעשה הוי מיהשב לאו שאין בו מעשה וכדאמר ר' יוחנן לתנא לא תתני ממיר דבדיבור עביד מעשה עיין בתמורה (ג'): ופי' רש"י בדיבורו עביד מעשה שעשוהו מחולין קדשים והיינו בתמורה שאם המיר

בסוגיא דקידושי כסף

מרדכי אלטער — תלמיד הישיבה

בגמרא (דף ז.) "ואמר רבא וכן לענין ממונא", מפרש רש"י דהנך שמעתתא דרבא דילפינן קדושין מדין ערב ומדין עבד כנעני כן לענין ממונא, מכר לו שדה ואמר לו תן הכסף לפלוני ושדי מכורה לך בו קנה מדין ערב, הי"ל מנה ותהא שדך מכורה לפלוני קנה אותו פלוני השדה מדין עבד, תן מנה לפלוני ותקנה לו שדה בו קונה מדין שניהם. והקשה דהרמב"ם בהלכות מכירה פ"א הל"א לא כתוב אלא דין ערב בממונא אע"פ דבהלכות אישות פ"ה הלכ"ב הביא דין ערב, ועבד כנעני ודין שניהם לגבי קידושין. ותי"ר ר"ן דדלמא משום הכי לא כתב הרמב"ם דין ע"כ משום דממון לא שייך כלל לדין ע"כ משא"כ קידושין דגמרינן לה לה מע"כ להכי שייך ללמוד דין ע"כ לגבי אשה. אבל ר"ן מוסיף "אבל אין זה מחזור וצריך עיון".

הכסף משנה בהלכות מכירה תמה על הר"ן דהיאך יכול לומר דהרמב"ם פליג על רבא דאמורא הוא משום סברא דממון לא שייך לע"כ. ולהכי תירץ הכסף משנה, דלרמב"ם הי' גידסא אחרת בגמרא והי' כתוב "אמר רבא" מיד אחר דין ערב קודם לדין ע"כ וממילא רבא גופא נמי לא מדמי ע"כ לממון. וטעמא דלא מדמי דילמא כמו שכתב הר"ן.

איתא בגמרא בכורות (דף י"א.) א"ד שיובי א"ד הונא הפודה פטר חמורו של חברו פדיונו פדוי. איבעיא להו פדיונו פדוי לפודה או דילמא פדיונו פדוי לבעלים. ופסק הרמב"ן דפדיונו פדוי לבעלים וכן הלכתא. ורמב"ם נמי פסקו כן בפיי"ב הל' בכורות ה"ג. ודי"ט אלגזי בבכורות אות ז' אמר דיש לחקור אם האי "פדיונו פדוי לבעלים" אם הפודה הי' פודה מדעת בעלים או שלא מדעת בעלים. ודלמא אתה אומר דמדעת בעלים פשיטא דפדיונו פדוי לבעלים אע"פ דבעל לא הי' מחסר ממון, אני מביא דין דקדושין דהקשה על הרמב"ם ותי' דלא חידשה תורה דין ע"כ לגבי ממון, אלמא מהכא דדין ע"כ חידוש הוא ואין יכולין לחברו לכל מקום וממילא בפטר חמור

מומר אבל פודה חרמים או בכור או מעשר כיון שאין דבריו מועילין בין לאביי ובין לרבא א"כ הוא לאו שאין בו מעשה וע"כ לא אמר רבא דלקי בלאו שאין בו מעשה. ועיין בפיי"ג מהל' שכירות הל' ב' בדברי המגיד משנה מבואר שהרמב"ם סבירא לי' דעקימת שפתיו לא הוה מעשה אלא היכא דבקולו עביד מעשה כגון ממיר שע"י דיבורו נתפס מחולין לקדשים ובחסימה שע"י קולו נחסמת הבהמה לא זולתו וא"כ להרמב"ם שהזכרנו לעיל דאין לוקין הוא אפילו לרבא וגם בדברי הרשב"א בדברי הרא"ש בתשובה כלל ז' דין ד' פסק כרבא וגם כן משמע הכי בה"ה בפ"א מהלכות גזילה וגם בהרמב"ם אין הכרח לומר דפסק כאביי וא"כ קיי"ל הלכתא כרבא חוץ מיע"ל כג"ם.

כסוניא דנתן הוא ואמרה היא

חיים גאלדשטיין — תלמיד הישיבה

גדסינן בקדושין דף ה: ת"ר כיצד בכסף נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאינתו הרי זו מקודשת, אבל היא שנתנה ואמרה היא הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך הריני לך לאינתו אינה מקודשת, מתקיף לה רב פפא וכו' ואב"א נתן הוא ואמר הוא מקודשת, נתנה היא ואמרה היא אינה מקודשת, נתן הוא ואמרה היא ספיקא היא וחיישינן מדרבנן. והקשה הר"ן קושיא עצומה, וז"ל כיון דספיקא היא ה"ל ספיקא דאורייתא מאחד שהיא ספק אשת איש והיכי קאמר חיישינן מדרבנן. והרמב"ם (הל' אישות פ"ג הל' ב') כתב וז"ל: ואם נתן הוא ואמרה היא הרי זו מקודשת מספק ע"כ ולא הזכיר מדרבנן ולפיכך אני מסתפק בכל ספק קדושין אם צדיכה גט מדאורייתא או לא, דאפשר דמדאורייתא שרי משום דאיכא למימד העמיד אשה על חזקתה אלא שמפני חומר ערוה אסרוה מדרבנן. אבל על זו קשה דלקמן (דף ח:) איתא בעי רב מרי כלב רץ אחרי' מהו בההוא הנאה דקא מצלה מינ' גמדה ומקניא לי' נפשה או דלמא מצ' אמרה לי' מדאורייתא חיובי מחייבת לאצולן, וסלקא בתיקו. ופסק הר"ף

הוה אמינא דלא מועיל מה שפדה חבירו כיון דהבעל לא חסר ממון במאי דנתן חבירו ממון לכהן בעד השה של הבעלים להכי בא רב הונא ואמר דפטר רחם אינו דין ממון אלא דין הקדש הוא ותלוי בהפרשת ממון לכהן ואפילו לא נתן לו עד למחר מ"מ הקדושה כבר הולכת מהשה להממון, מיד נפרה, ואפילו אם הבעל עצמו לא הפריש הממון על השה כיון דחבירו הפריש ממון על זה ויש דעת בעלים פדיונו פדוי. ותוס' מפרשים דאפילו היכא דליכא דעת בעלים לא מעכב דעקר המצוה בהפרשה ובפדיון ואין חילוק מי עושה מועיל הפדיון והשה לבעל, אע"פ דלא קא חסר מידי. וכן מצינו לענין תרומה ברמב"ם פ"ד מהל' תרומות הל"ב דהתורם משלו על חבירו הרי זה תרומה ותיקן פירותיהם אפילו הבעל לא חסר ולא מידי.

ולחזור לעניננו לכאור' קשה היאך יכול הדי"ט אלגזי להביא דאי' מהרמב"ם דאמר דלא מועיל דין ע"כ לגבי ממון והא רמב"ם פליג על אמודאי ואין הלכה כמותו, וצריך הרי"ט אלגזי להביא דברי רבא ולא דברי רמב"ם. אלא צ"ל דרי"ט אלגזי למד פשט דרב הונא ברמב"ם, דרב הונא קסבר דלהכי מועיל פדיון אחרים בפ"ד משום דפ"ר אינו דין ממון אלא דין הקדש אבל אם הוי' דין ממון לא הוי' מועיל דין ע"כ, וממילא נמצא דהרמב"ם יש לו מקור לשיטתו ולהכי יכול לפלוג על דבא כיון דיש לו אמורא דסבר כוותי. אבל לדין הקדש מועיל דין ע"כ כדמצינן לגבי פ"ר ולגבי תרומה ולגבי קדושין דדין הקדש הוא כדמצינן בתוס' (דף ז.) בד"ה ונפשטו ובתוס' (דף ב:) בד"ה דאסר לה.

כיון דהוי ספיקא דאורייתא לחומרא אזלינן, אלמא דמדאורייתא לא מוקמינן איתתא בחזקת פנוי'. עכ"ל הר"ן.

והפני יהושע תירץ על זה דלשיטת הרמב"ם דסבר דהא דקיי"ל בכל דוכתא ספיקא דאורייתא לחומרא הוא גופא לא הוי אלא מדרבנן שהחמירו בספיקא דאורייתא דלעולם הוי ספק דאורייתא כדפסק הר"ף ולא שייך להעמיד האשה בחזקת פנוי' כיון דאיתרע והו"ל כמו ספק קרוב לו ספק קרוב לה אלא מדרבנן החמירו עלי' משום חומר איסור ערוה ולכן קאמר דחיישינן מדרבנן ולא מדאורייתא. עכ"ל.

ולפ"ו לע"ד יכול למימר דלפיכך לא כתב הרמב"ם ספק מדרבנן משום דכיון דספיקא מדאורייתא הוא ממילא לא הוי אלא דין דרבנן לשיטתו. עוד כתב הפנ"י דאפי' להר"ן דפליג על הרמב"ם וסבר דספק דאורייתא אסור מן התורה יכול ליישב דאפשר דהכא באמת מדאורייתא לא הוי קדושין כלל דודאי בעינן אמירה ידי' מפסוק דכי יקה, וא"כ אם אין עסוקין באותו ענין לא מהני אמירה דידה למיחשבה למפרע כעסוקין באותו ענין ואפ"ה חיישינן מדרבנן משום מראית עין. ועדיין יש להאריך בזה.

גם בחידושי מהרי"ט איתא כיון דהוי חזקה דאיתרע לא שייך לאוקמא אשה על חזקתה, וז"ל: ונראה לי דכי אמרינן העמר דבר על חזקתו היינו אחזקה דגופה דלא איתרעי שהרי פשטה ידה וקיבלה הקדושין אלא שאנו מסופקין במעשה קדושין ומאותה שעה שפשטה ידה יצאה מכלל פנוי' שהיתה מקודם לכן ושוב אין להעמידה על חזקתה שתהא מותרת מן התורה. וביא ראוי' מפ"ב דכתובות (דף כב:) דתני גבי שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא ומפרש לה אביי בעד אחד והקשו שם בתוס' אמאי לא תנשא לכתחילה ה"ל לאוקמה אחזקתה וי"ל כיון שאנו יודעין שזרק לה קידושין ומספקא לן אי קרוב לה אי קרוב לו והני תרי סהדי חד אמר קרוב לו וחד אמר קרוב לה כיון דודאי זרק לה קדושין לית לן למימר אוקמה אחזקתה להתירה לכתחילה עיי"ש שהאריך בזה. אלמא היכא דאיתרע חזקה לא אמרינן העמיד אשה על חזקתה.

והאבני מילואים סימן כ"ז סעיף ה' תירץ דיש לחלק בין ספיקא דגוף המעשה לספיקא דדינא, וחזקה לא אמרינן אלא בספיקא דגוף המעשה אבל בספיקא דדינא לא מהני חזקה משום דבשביל חזקה לא ישתנה הדין, וגבי כלב רץ אחרי' ה"ל ספיקא דדינא ממש אם יש בה תורת כסף או משום דמחייב לאצולי לא הוי כסף, ובזה דהוי ספיקא דדינא לא שייך חזקה דבשביל חזקה לא ישתנה הדין, אבל בנתן הוא ואמרה היא דהספק הוא שמא נתרצה למאמרה וכאומר הן או שמא לא נתרצה ה"ל ספיקא דגוף המעשה ובזה שפיר מהני החזקה חזקת פנוי' לכן לא חיישינן אלא מדרבנן עכ"ל.

בענין פשטה קידושין בכולה

אליעזר זאב קליין — תלמיד הישיבה

גמרא קדושין דף ז'. דעת אחרת שאני וכו' ע"ש כל הגמרא ותוס' ד"ה ונפשטו ועיין ע"ב תוס' ר"ה חצי"ך בפרוטה וכו' שהקשו וא"ת אמאי לא יועיל והא לא אמר לעיל דלא פשטו קדושין בכולה אלא משום דאיכא דעת אחרת ואינה מתרצה אלא למה ששומעת אבל אם היינו יודעים שמתרצה בכולה פשטו קדושין בכולה והכי גלי דעתה שמתרצה בכולה. וי"ל דאי הוה מיירי דאמר לה בלשון קדושין אה"נ דהוה פשטי קדושין בכולה אבל הכא מיירי דאמר לה הרי את מאורסת לי וכו', תוס' מתרץ לשיטתו אבל שאר הפוסקים שאינם מחלקים בין לשון קדושין לשאר לשונות כמו מאורסת מיוחדת וכו' ובפרט להרמב"ם פ"ג מאישות הל"י שכתב אמר לה חצי"ך מקודשת לי בפרוטה היום וחצי"ך בפרוטה למחר מקודשת בספק עכ"ל, עדיין קשה קושית תוס' דבוה נימא פשטא כל זה קשה רק איבעיא דחצי"ך בפרוטה וכו' אבל על אבעית חצי"ך בחצי פרוטה וכו' ושני חצי"ך בפרוטה וכו' לא שייך קושיא זו. דפשטא לא שייך אלא א"כ עשה עכ"פ מעשה הקנין שלם על חצי אשה כגון שנתן פרוטה עבור חצי אשה... אבל חצי"ך בחצי פרוטה אין כאן מעשה קנין כלל על החצי שנאמר דע"י החצי פשטו בכולה" (קה"י).

ולכאורה יש לתרץ בפשיטות דהא כל ידיעתנו מרצונה בא מכח הסכמתה למה שהוא אומר לה, וכאן מה שאנחנו אומרים שהיא מסכמת לכל הקדושין ואין כאן דעת אחרת המעכב כל זה רק אחד שהוא אומר שתי פעמים חצי"ך בפרוטה נמצא שהיא מסכמת לקדושין שלם אבל רק בב' פרוטות והשתא שאנו רוצים לומר דין פשטה נמצא שכל הקדושין פשטה מחצי אחד ומפרוטה אחת ועל זה היא כבר אינה מסכמת שהיא רוצה דווקא ב' פרוטות, והשתא אע"פ שהוא נותן לה ב' פרוטות לא הוה קידושין שזה מה שנתן לה פרוטה השני' אינו מחמת הקדושין של חצי הראשון ואם אומרים פשטה כל הקדושין אין בא רק מכח מעשה קדושין של חצי הראשון וחצי השני אינו נחשב לכלום דהא אינו חלק מהקדושין כלל נמצא דנשאר דעת אחרת המעכבת בקדושין כאלו (פי' בפרוטה אחת).

והנה לכאורה יש להקשות מגמ' דף ח' ע"א אמר ר' אלעזר התקדש לי במנה ונתן לה דינר ה"ז מקודשת וישלים וכו' עי"ש וכאן ג"כ אע"פ שהיא רוצה ב' פרוטות הקדושין חלין בפרוטה אחת והשאר צריך לשלם כמו בכל תנאי, אבל באמת קשה מאי נ"מ מדין שומא דף ז' ע"א "אי דאמר לה חמשין ולא שוו חמשין" לא הוה קדושין, קשה למה לא אמרינן מקודשת וישלים כמו "במנה ונתן לה דינר". ואפשר לתרץ דכשאמרה במנה ומקבלת את הדינר שייך לומר שמקבלתו לשם קדושין דהלא קיבלה עיין רש"י ד"ה ונתן וכו' שפירש "מיד מקודשת שקיבלה לשם קדושין וע"מ שישלים תנאו". אבל כשהיא מקבלת שיראי ורוצה שזה יהי' שוה נ' או היא רוצה נ' עבור עצם

מעשה קדושין ולא שזה סתם תנאי בהקדושין — כאן בחצי"ך וכו' היא מקבלת ב' פרוטות עבור קדושין שלה רואים שהיא מרוצה להתקדש במעשה קדושין של ב' פרוטות — משא"כ אם אומרים פשטה נמצא שמעשה הקדושין רק בפרוטה אחת ונשאר דעת אחרת מעכב, ודו"ק.

עיין ברשב"א שהקשה בהא דמשנה הכא דעת אחרת דפירש"י ז"ל שהוא משום שהאשה לא נתרצית אלא לחצי' ומה בכך מכל מקום נימא דפשטה גם מצידה מאחר דאחצי' נתרצית והרי גם המקדיש לא נתרצה רק אחצי מכל מקום בעינן למימר דאף על פי כן תפשטו בכולה דגבי קדושות הא סגי בהתרצות לחצי שיתפס בכולה וע"ש מה שכתב הרשב"א לתרץ בזה דאם נימא פשטא מצידה או לא הוה כי יקח לפי שהיא נמי עושה ופועלת איזה דבר בהקידושין ע"כ דברי הרשב"א.

עיין באבני מילואים סי' ל"א סק"ח שמקשה דמה בכך אם נימא פשטה הא לא יהי' גרוע מכל סתם קדושין דהוה ג"כ עם כל רצונה עכ"ד הא"מ. ונדאה בכוונת הא"מ דסובר רכל המעשה קנין של קדושין בא מכח הבעל וזה שאנחנו צריכין שיהי' רצון האשה בקדושין זה לא משום שהרצון פועל או עושה איזה דבר בהקדושין רק שזה נותן רשות ומקום להבעל לעשות מעשה קדושין שלו. לפי הנ"ל נראה פשוט דרצון האשה הוא דבר שלילי ולא כח הפועל.

לכאורה נראה ראוי לדברינו הנ"ל מהר"ן נדרים דף כ"ט שכתב דבקדושין האשה מבטלת דעתה ומשוה נפשה כהפקר, זאת אומרת שכל הרצון של האשה בקדושין הוא מחמת ביטול דעת ולא מחמת דבר הנמצא אלא מחמת שאין כאן מעכב, ועל דבר שלילי כזה לא שייך למימר דין פשטה בכלל דדין פשטה שייך רק אם יש קצת מאיזה דבר הנמצא ואנחנו רוצים לעשות יותר ממה שיש עכשיו. ולפי קושית הרשב"א שרוצה לומר דין פשטה ברצון האשה ע"כ צריכין לומר דהרצון זה המתפשט זה לא סתם סילוק דעת המעכב אלא שזה פועל בקדושין רק מחמת שיש כאן רצון גמור, לפ"ז יתיישב היטב תירוק הרשב"א ולא קשה קושית הא"מ ושאינו רצון זה מרצון כל שאר קידושין סתם.

וביסוד זה של שני מיני רצון תתיישב נמי קושית הרשב"א על בעה"ט בענין תליוה וזבין וכו' כתב בעה"ט אם אנסו איש לקדש אשה בע"כ לא הוה קדושין דתליוה וזבין אמרינן וזה הוה תליוה וקני והרשב"א מקשה ק"ו הוא — אם תליוה וזבין וזבני' וזבניא תליוה וקני לא כ"ש.

ולפי דברינו הנ"ל לא קשה מידי על דברי הבעה"ט דהמוכר צריך רק שישלם דעתו מן החפץ ואין צריך שום דבר עוד חוץ מסילוק דעת כל המעשה קנין בא מכח הקונה משא"כ איש שקונה החפץ צריך דעת ורצון גמור על הקנין ואם אנסוהו לקנות אז נמצא שחסר מדרגת רצון, ודו"ק.

צרכיך ביאור, וכוננתו להר"ן שכ' מהגמרא דלעיל דף ח' ע"א בהא דרב כהנא שקבל סודרא ואמר לדידי שוה לי חמש סלעים וכ' הר"ן וז"ל: אני מסתפק במקדש בדבר שאינו ש"פ אי מציא אמרה לדידי שוה דאפשר דכיון דלא שוה מידי לאו כל הימנה לתת עליו תורת כסף והכא שאני דכיון דודאי ממונה הוא כי אמר לדידי שוה לי מהני.

והקשה האבני מילואים בסימן ל"ו סק"ז דכל זה ניחא לב"ה בפחות מש"פ אבל לב"ש דצריך דינר לקדושין א"כ אפילו בפחות משהו דינר אמאי הוה קדושי ספק הא כיון שקיבלה הוה כאילו אמרה לדידי שוה לי ומבואר מדברי הר"ן הנ"ל דהא דלא מהני לדידי שוה לי הוא דוקא בפחות מש"פ משום דלדידי שוה לי אינו יכול לעשות מבלי כסף — כסף, אבל בפחות מדינר הרי הוי ממון מועט לממון הרבה ובכה"ג לכאורה הי' צריך להועיל הקדושין משום דלדידי שוה לי כהא דרב כהנא גבי פדיון הבן.

וליישב קושיית האב"מ נקדים תחלה ביאור דברי הר"ן הנ"ל גבי רב כהנא, דהנה לפה"נ מדברי האב"מ מפרש הוא שכוננת הדין לחלק אם הלדידי שוה לי צריך לעשות ממון או אם צריך לעשות ממון מועט ממון הרבה, ולפי זה צדק האב"מ בקושייתו, אבל נראה ביאור דברי הר"ן בדרך אחר, דהנה בדין ממון יש שני ענינים: א) שצריך דבר זה שיהי' חפצא של ממון, ב) שצריך שיהי' לו שוויות ממון לגבי המקבל. וא"כ יש לומר דביאור הר"ן הוא שלדידי שוה לי מהני רק לעשות שוויות ממון אבל לעשות חפצא של ממון לא מהני וא"כ יש לומר דבפדיון הבן אינו דין של חפצא דה' סלעים, היינו דמה שאמרה תורה דצריך ליתן לכהן ה' סלעים לא היתה כוונת התורה שצריך שיהי' כאן חפצא של ממון אלא דצריך להיות דבר שלגבי הכהן המקבל שוה חמשה סלעים, ולכן הועיל מה שאמר רב כהנא שלדידי שוה לי ה' סלעים, אבל גבי קדושין אינו רק דין שוויות דלגבי קדושין צריך שני הדינים שיהי' כסף הקדושין שוויות של פרוטה לגבי האשה המתקדשת וגם שיהי' חפצא של ממון שוה פרוטה, ולכן מסתפק הר"ן דלא מהני לדידי שוה לי גבי קדושין דהרי מה שאומרת לדידי שוה לי יועיל דק לעשות כאן שוויות פרוטה אבל מכל מקום הרי אין כאן חפצא של פרוטה, ובזה יתבארו גם דברי הב"ש שכתב דהא דצריך שמא שוה פרוטה במדי משום דלדידי שוה לי לחוד לא מהני גבי קדושין, אבל בצידוף עם שמא שוה פרוטה במדי מהני. דלכאורה דבריו חסדים ביאור, דאיזה פשרה היא זו. אמנם לפי הנ"ל אתי שפיר, דכל החסרון דלא מהני לדידי שוה לי גבי קדושין הוא משום דאף דהלדידי שוה לי מסלק חסרון של שווי פרוטה מ"מ עדיין אין כאן חפצא של פרוטה, אבל אם ד"ז שוה פרוטה במדי הדי יש לנו חפצא של פרוטה וביחד עם הלדידי שוה לי פרוטה נעשה כסף שלם עם שני הדינים. ולפי"ז מיושבת קושיית האב"מ שהקשה דיהני לדידי שוה לי דינר דלהוי קדושין לב"ש ולפי הנ"ל לק"מ, דהרי גבי קדושין הרי הכסף צריך לפעול פעולת קנין וצריך שיהי' חפצא של כסף וא"כ כלב"ה צריך חפצא של פרוטה כמו כן לב"ש צריך חפצא של דינר ולכן לא מהני לדידי שוה לי לשוויא דינר אף לב"ש.

בענין חיישינן שמא שוה פרוטה במדי

מנחה אהרן שטיינבערג — תלמיד הישיבה

בגמרא קדושין דף י"ב ע"א אמר שמואל קידשה בתמרא אפילו עומד כור תמרים בדינר מקודשת חיישינן שמא שוה פרוטה במדי. והא אנן תנן ב"ה אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה לא קשיא הא בקדושי ודאי הא בקדושי ספק, והנה בפשטות משמע פ"י הגמרא דהא דאמר הגמרא הא בקדושי ספק היינו משום דאין אנו יודעים אם שוה פרוטה במדי, אבל אם היינו יודעים היתה מקודשת ודאי, וכן דייק הרא"ש מדברי הרמב"ם שכתב בפרק ד' מהלכות אישות הלכה י"ט וז"ל: יראה לי שאם קידשה בתבשיל או בירק שאינו מתקיים וכיוצא בהם אם לא היו ש"פ באותו מקום אינה מקודשת כלל שהדי דבר זה אינו מגיע למקום אחר עד שיפסיד ויאבד ולא יהא ש"פ עכ"ל. וכן הרא"ש על הגמרא כאן בס' י"ז וז"ל: ומתוך דבריו משמע שאם היינו יודעים שהוא ש"פ במקום אחר היתה מקודשת עכ"ל. ועיין קרבן נתנאל שפ"י המשמעות וז"ל: דאלת"ה בדבר המתקיים אמאי ספק מקודשת הלא אין להקדש אלא מקומו ושעתו ואי גזירה מדרבנן א"כ אפילו בדבר שאינו מתקיים נמי, ובס' עצמות יוסף פ"י שדקדק רבינו מתחלת דברי הרמב"ם שכ' וצריכה גט מספק שמא דבר זה ש"פ במקום אחר, ומדכתב לשון שמא משמע שאם ודאי ש"פ במ"א הויא מקודשת גמורה וכו' עכ"ל הק"נ.

אך הראשונים הקשו על שיטת הרמב"ם ממתניתין דערכין דף כ"ד ע"א דאין להקדש אלא מקומו ושעתו, ובר"ן הביא עוד ראי' מהא דגזל הגר דבפחות מש"פ אפילו בגזילה קיימת אין צריך להוליך אחריו ולא חיישינן שמא ש"פ במדי. לכך פ"י הרמב"ן והרא"ש דהא דאמרין חיישינן לאו למימרא דאי ידעינן בודאי ליהוי קידושין גמורין, אלא לומר דאפילו בסתמא חיישינן שמא ש"פ במדי, אבל אה"נ דאפילו ידעינן בבירור דש"פ במדי נמי לא הוי אלא קדושין מספק כיון דהכא אינו ש"פ אלא חומרא דרבנן בעלמא הוא באיסור אשת איש, וברא"ש כתב דהא דקרי לי' בשמעתין קדושי ספק לא שיהי' בו משום ספק דאורייתא אלא קדושי דרבנן נינהו ועשאוהו כמו ספק שאינה מותרת לאחר בלא גט. ועוד הביא שם הרא"ש בשם הר"י דהגזירה היא אטו אותו מקום שש"פ היינו משום גזירת הרואים שמא יש כאן אחד מאנשי מדי ואם יראה שאין אנו חוששין להם אף במקומן לא יחוש להם. אך הר"ן כתב על דברי הרמב"ן דלשון הא לקדושי ספק לא אתי שפיר לפי דבריו וכ' הר"ן וז"ל: לפיכך נראה לי דאי ש"פ במדי קדושי תורה הן דכיון שהיא נתרצתה בהן ושוין פרוטה באיזה מקום אולי ידעו העדים שדרכה לתת פרוטה באותו דבר הוה לי' כאילו אמרה לדידי שוה לי כדאמרין לגבי חמש סלעים של פדיון בכור בדרך ח' ע"א עכ"ל הר"ן. והא דצריך הש"ס לומר דחיישינן שמא ש"פ במדי אף דהרי הוי כאומרת לדידי שוה לי, כתב הב"ש בס' ל"א סק"ו דהיינו משום דבעלמא מסופק הר"ן אם מהני מה שאומרת לדידי ש"פ אבל בצירוף עם הא דחיישינן שמא ש"פ במדי הוי עכ"פ ספק קדושין, ודברי הב"ש

שליחות שייך רק על מעשה, ודוקא על מעשה שאין תלוי בגוף האדם כמו שהסביר הקצות החשן בס' קפ"ב דברי תוס' רי"ד שעל מצוה שבגופו כגון הנחת תפילין לא שייך שליחות, כיון שגוף השליח אינו כגוף המשלח. אע"ג שהמעשה נתייחס להמשלח, מ"מ הוא כמו שעשה המשלח מעשה הנחת תפילין על גוף השליח שפשוט שהמשלח לא קיים מצות תפילין.

בספר לקח טוב להגר"י ענגיל זצ"ל חוקר ההסבר בשליחות אי הפשט שגוף השליח הוא כגוף המשלח או דילמא שאינו כגופו רק שמעשה השליח נתייחס להמשלח או דילמא זה ג"כ אינו אלא שהיה גזה"כ שמעשה של שליח מועיל להמשלח. והביא ראי' מדף מג. בסוגיא שליח נעשה עד שסברת מ"ד אין שליח נעשה עד "כיון דאמר מר שלוחו מר שלוחו של אדם כמותו הוה לי' כגופי". משמע שזה מחלוקת בגמ' אם השליח כגוף המשלח. והביא ראי' אחרת מגמרא גיטין דף מ"ז שיגר ביכודים ביד שליח ומת בדרך, הבעל מביא ואינו קורא מפני שבעיניו לקיחה והבאה כאחד ואם השליח כגוף המשלח או שמעשה השליח נתייחס להמשלח, הי' צריך להיות כאילו בעלים לקחו, אע"כ ששליחות היא גזה"כ. וגם מן הקצות החשן שהבאנו ג"כ מוכח שגוף השליח אינו כגוף המשלח. ועיי"ש שהביא עוד כמה ראיות לכל הצדדים.

אבל בדבר עבירה שליחות לא מהני והשליח חייב על המעשה והטעם הוא או מפני דברי הרב ורדרי התלמיד דברי מי שומעין או מפני שיש ב' כתובים מעילה ושליחות יד או מעילה וטביחה ומכירה ששם הרבתה התורה שיש שליחות לדבר עבירה ואין לנו לימוד ששליחות מהני בשאר עבירות או משום שהתורה מיעטה בשחוטין חוץ לכל התורה.

ובגמ' ב"מ י': הק' הגמרא למ"ד חצר מטעם שליחות נמצא ישלד"ע ואנן קיי"ל אשלד"ע. ותירץ הגמרא שאשלד"ע אמרינן רק כשהשליח בר חיובא אבל אם השליח אינו בר חיובא כגון חצר או אמרינן ישלד"ע. ותירץ אחר בגמרא שאשלד"ע שייך דוקא אי בעי עביד אי בעי לא עביד וכיון שזה לא שייך בחצר אמרינן ישלד"ע. ונ"מ בין התירוצים הוה כשהשליח אינו בר חיובא אמרינן ישלד"ע ולמ"ד אב"ע כיון שהי' ברירה לעשות או לא לעשות אין המשלח חייב.

על הסברא של אי בעי עביד הק' תוס' בב"מ י': ד"ה אי ממשנה ב"ק ע"ט. הי' מושכו ויוצא ומת ברשות בעלים פטור הגביהו או הוציאו מרשות בעלים ומת חייב וללשון אחד ברש"י שהגנב חייב בהוצאת הכהן או השומר והא כיון דאי בעי עביד למה חייב הגנב האשלד"ע ותירץ תוס' כיון שהשומר או הכהן אינו יודע שהוא גנוב הוה כחצר דבע"כ. ולפי"ז מה שאפילו אינו בר חיובא חייב השליח זה דוקא אם ידע שיש איסור אע"ג שלו אין איסור

אבל אם לא ידע כלל שיש איסור או ישלד"ע ואפילו אם הוא בר חיובא ולא ידע ג"כ הוה שליחות קיים וישלד"ע.

אבל הרא"ש והנ"י חולקים על תוס' בביאור של אי בעי עביד וסבדי שאין שייך כלל שליחות לדבר עבירה וז"ל הרא"ש: הלכך לא משכחת שליח לדבר עבירה אלא בחצר עכ"ל. וא"כ אין נ"מ בין אם ידע שיש איסור ללא ידע ואפילו אינו בר חיובא. אלא שעל הרא"ש קשה ממשנה בב"ק ע"ט. נתנו לבכורות בנו וכו'. התירוץ שיש אופנים אחרים ללמוד בהמשנה ונתנו לבכורות בנו ור"ל שהבעלים נתנו ע"ש. וא"כ אין כאן שליחות כלל.

ומכאן קשה לי על הקרבן נתנאל בקדושין שדייק מהרא"ש שם שכתב שלדבר עבירה לא אמרינן שלוחו של אדם כמותו דקיי"ל אשלד"ע דאמרינן דה"ר ודה"ת דברי מי שומעין ודייק שלפ"ז אם השליח אינו יודע שהוא דבר עבירה המשלח חייב דלא שייך דברי מי שומעין וזה לכאורה קשה דהא הרא"ש פוסק כסברא אי בעי עביד ואין חילוק בין ידע ללא ידע. וז"ל קיצור פסקי הרא"ש בקידושין: בכל מקום שלוחו של אדם כמותו חוץ מדבר עבירה ואין שליח לד"ע עכ"ל.

הרא"ש והנ"י פוסקים כהסברא של אב"ע ותוס' כסברא של בר חיובא. ובשו"ע ח"מ ס' קפ"ב פסק הרמ"א כתוס' והש"ך כהרא"ש ונ"י. ולכאורה הסבר המחלוקת בזה דמאן דסבדי אשלד"ע מפני בר חיובא סבדי דבאמת שליחות שייך בכל רבר אפילו בעבירה אלא התורה קנסה השליח שלא הי' לו לעשות מעשה העבירה וממילא אם אינו יודע או אינו בר חיובא שאין שייך לקנוס השליח. הוה שליחות והמשלח חייב. ומאן דסבדי כהסברא של אי בעי עביד סבדי דלא רבי שליחות לד"ע כלל וא"כ אין נ"מ בין ידע ללא ידע או אינו בר חיובא.

הסברא שבד חיובא הוא מטעם קנס שייך דוקא לפי סברת תוס' בדברי הרב וכו' אבל לא לפי הסמ"ע בס' קפ"ב שכתב הסברא שדה"ר ודה"ת דברי מי שומעין שהמשלח טוען לא חשבתי שיעשה השליח המעשה כיון שזה עבירה והוא ג"כ בר חיובא אבל אם אינו בר חיובא או הוה שליחות.

ובאם כשנאמר אשלד"ע המעשה קיים למשלח או אינו קיים דקדקו המפרשים שזה מחלוקת בב' תירוצים בתוס' בב"מ י': ד"ה דאמר שתוס' הק' מה נ"מ בין סברא של בר חיובא ואב"ע הא לשניהם אינו לוקה (ר"ל כהן שעשה ישראל שליח לקדש גרושה) לרבא דאמר קידש אינו לוקה בעל לוקה. ותירץ דכי בעל לוקה על הקידושין ועוד תירץ שיש נ"מ אם השליחות חלה הקדושין חלין ואם אין שליחות חלה אין הקידושין חלין. וכיון שתירוצי הראשון לא תירץ כתירוצי השני משמע שחולק וסובר שאפילו אינה חלה השליחות ור"ל שיש עבירה להשליח אפילו הכי חלין הקידושין.

וידוע הנוב"י מהדר"ק אבהע"ז ס' ע"ה שכתב שהדבר פשוט שכיון אין שלד"ע אין המעשה מועיל להמשלח. וביאר שני התירוצים באופן אחר

עיי"ש. והביא ראי' ממה שהק' הגמ' קדושין מ"ב: שילח ביד פיקח פיקח חייב ואמאי נימא שלוחו של אדם כמותו ומאי קושיא המעשה נתייחס למשלח אבל לא לחייב המשלח אלא ע"כ אין מחלקין.

ומביאים המפרשים מההפלאה על מס' כתובות שהביא ראי' שהרמב"ם וראב"ד סברי שהמעשה בטל לגמרי דהרמב"ם בפ"ג ה"ו מה' גניבה פסק עשה שליח לשחוט ושחט לו השליח בשבת הרי הגנב חייב בתשלומי ד' וה'. והמל"מ דקדק מלשון הרמב"ם שדוקא שאמר סתם לשחוט ושחט בשבת אז חייב הגנב אבל אם אמר המשלח לשחוט בשבת או השליח חייב והגנב פטור מד' וה' והטעם שהתורה חדשה בטבח ומכר שיש שליח לד"ע וכיון שחדשה תורה שם, דוקא כשיש איסור טביחה לחוד מהני שליחות, אבל כשנצטרף איסור אחר כגון שחיטה בשבת שזה איסור שבת ולגבי איסור שבת פשוט דאשד"ע ה"ג לכל המעשה והיינו לענין השחיטה ג"כ אינו שלוחו. וראי' לזה מהרמב"ם פ"ז ה"ב מה' מעילה שכתב שאע"ג שבמעילה ריבתה התורה שליחות לד"ע אבל "בד"א כשהיו החתיכות מקדשי בדק הבית אבל אם היו בשר עולה וכיוצא בו לא מעל אלא האוכל בלבד שהרי הוא חייב באיסור אחר יתר על המעילה ובכל התורה כולה אשד"ע אלא במעילה לבדה שלא יתערב עמה איסור אחר". הרי מפורש שדוקא כשלא נצטרף איסור אחר עם הטביחה או המעילה אז השליחות קיים להמשלח. והשתא אם באשד"ע המעשה קיים ורק שהשליח חייב העונש א"כ למה בטלה השליחות והגנב פטור מדו"ה והמשלח אינו מועל אע"כ המעשה בטל לגמרי ואין המעשה קיים להמשלח כלל.

אבל מהטור שהביא המל"מ שהבין הרמב"ם בגנב שעשה שליח לשחוט בשבת, ושחט בשבת, הגנב חייב ד' וה' ראי' שסבר שאע"ג שהשליח חייב עונש על איסור שבת מ"מ המעשה מתייחס להגנב וחייב ד' וה'. ויש לעיין ולהאריך הרבה בהסבר המחלוקת.

ובזה פ"י מרן הראש ישיבה שליט"א בתוס' מ"ג. ד"ה שלא מציינו וכו' הספק של הר"י באומר לשליח הושט ידך לכד של שמן ותהנה מן הסיכה אם יתחייב המשלח מפני שבמעילה ישלד"ע או דילמא זה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן. וביאר מרן הראש ישיבה שליט"א שתוס' מסופק בהאי הלכה של הרמב"ם אם במעילה שאמרינן ישלד"ע נתערב דבר אחר שאמרינן אשד"ע כגון הכא שאמרינן זה נהנה זה מתחייב לא אמרינן וממילא אשד"ע, אם עדיין אמרינן לגבי מעילה ישלד"ע או דילמא השליחות בטל לגמרי ואין המשלח מועל.

בענין מוקצה בשבת ויו"ט

שמואל קליין — תלמיד הישיבה

ביצה ב' ע"ב, שבת דחמירא ולא אתי זלזולי בה סתם לן כר' שמעון דמיקל יום טוב דקיל ואתי זלזולי ב' סתם לן כר' יהודה דמחמיר, ועיין בכלכלת שבת מבצל תפארת ישראל שהקשה להראב"ד דס"ל טלטול מוקצה נאסר מחשש הוצאה א"כ למה התירו מוקצה בשבת ואסרוה ביו"ט הרי איפכא מסתברא דהרי אין עירוב והוצאה ליו"ט והיינו לפי שיטת הרמב"ם דס"ל דהותר לגמרי, והנה יותר יש להקשות מיבמות קי"ד ע"א ורבים עמדו בזה דהתם אמרינן שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן יו"ט דאיסור לאו לא גזרו ב' רבנן ולכאורה היא ממש להיפוך מהא דביצה.

ונראה לתרץ דבס' יראים סי' ק"ב כתב אהך דכאן דדוקא לענין מוקצה החמירו ביו"ט יותר מבשבת דמשום הוצאה היא דגזרו בה וע"כ מתוך שמלאכת הוצאה תדירה ומנוי' לענין היתר ביו"ט הוזהקנו לגדור בה גדר יותר, וכן הוא ברוקח סי' קל"ט, ועיין בח"ס ריש מהדו"ת שכתב נמי כזה לתרץ הא דיבמות פ"י אע"ג דבכל דבר הוי שבת חמור כיון שהיא בסקילה וזרת אבל הכא גבי מוקצה הסברא נותנת שנחמיר יותר ביו"ט משום דאיסור הוצאה ממש נעשה כהיתר ביו"ט וצריכה חיזוק טפי משבת, וא"כ מתורץ נמי מה שהקשה הכלכלת שבת דאה"ג דאיסור הוצאה לא שייך גבי יו"ט מ"מ היא הנותנת שנחמיר לגדור בה גדר יותר.

ולפי זה ניחא נמי מה שמקשים מהא דאמרינן לקמן כ"א ע"א ואבע"א שאני שבות שבת משבות יו"ט ופרש"י החמירו חכמים בדבריהם בשבת מביו"ט והיינו נמי לכ' להיפוך מהא דרף ב' ע"ב, אבל לפי מה שאמרנו ניחא דדוקא גבי מוקצה אמרינן דנחמיר ביו"ט טפי מבשבת, ועיין בח"ס מהדו"ק שאני שבות כו' צ"ל ללישנא קמא שהניח בקושטא ס"ל כדלעיל ריש מכילתין יו"ט דקיל אתי זלזולי ביה ולישנא דאבע"א לא ס"ל הכי א"כ שבת חמיר, ולפי דבריו במהדו"ת שהוכרנו לעיל י"ל דאפילו ללישנא דאבע"א ס"ל כסברא דלעיל אלא דדוקא גבי מוקצה חמור יו"ט משבת, וכי תימא א"כ אמאי הניח הלישנא קמא בקושיא כיון דלא קשה מהא דרף ב' ע"ב י"ל לפמ"ש בתוס' סוטה דף ז' ע"א ד"ה אמר להו וז"ל: דאשכחן ברוכתני סגיאן דחמירא להו לאינשי עבירה קלה ומסתפו מינה טפי מעבירה חמורה, ומשו"ה לא ניחא ללישנא קמא לתרץ להחמירו בשבת יותר מביו"ט, ובפרק משילין נמי אתי שפיר דכשמיירי בטלטול מוקצה משתמש בהסברא שבת דחמירא ולא אתי זלזולי כו' יו"ט דקיל ואתי זלזולי כו' אבל כשמיירי באשוויי גומות משתמש בהסברא שבת אסור משום דחמיר אבל יו"ט דקיל שפיר דמי, ועיין שם בפני יהושע שכתב נמי כדברינו.

אלא דעתה קשה לן דברי מהרש"א ריש משילין שכתב דבטלטול שלא לצורך יש לנו לאסור בשבת טפי מביו"ט דטלטול שלא לצורך משום הוצאה

להחזיר עטרה ליושנה

בסוף זמן העבר הוחלט מאדמו"ר מרן הראש ישיבת גאבדק"ק
אונגוואר שליט"א להחזיק במנהג רבותנו הקדושים זי"ע ולהכתיר
בעטרת חכמים תלמידים המצוינים הראויים לכך.

ההכתרה התקיימה ע"י אדמו"ר מרן ראש הישיבה שליט"א
ובהשתתפות רמ"י הישיבה:

הרב הגאון ר' חיים ישעי' קעניג, אבדק"ק יאקא
ר"מ ומשיגה

הרב הגאון ר' יוסף פנחס לעווינסאן, אבדק"ק ציזעוו
ר"מ בישיבה

הרב הגאון ר' משולם פרענקל
ר"מ בישיבה

ואלו שזכו להכתרה:

מבני הכולל — העלוי המצויין, עדין לגאון, שקדן עצום,
שמו הטוב הולך לפניו, ראש הכולל
ר' יצחק הערשקאוויטש הי"ו

נכתר בכתר
"מורינו"

מבני הישיבה:

הב' המופלא ומופלג וכו' אליעזר זאב' קליין הי"ו
"חבר"

הב' המופלא וכו' משה צבי בערגער הי"ו
"כתר שם טוב"

הב' המופלא וכו' חיים גאלדשטיין הי"ו
"מתמיד מצויין"

והוצאה גופה ביו"ט מותר ובשבת אסור, וכן נמי קשה מהא דרף ל"ב ע"א וכי
תימא שניא לי' לר' נחמ"י בין שבות שבת לשבות יו"ט ופרש"י דלטול שבות
הוא ולא החמיר בטלטול יו"ט כבשל שבת, והנה לקושיא ראשונה יש לתרץ
לפמ"ש בערוך השלחן (או"ח סי' תצ"ה) בביאור פסק הרמב"ם פ"א מהל' יו"ט
הלי"ז דהרבה מוקצות יש יותר בשבת מביו"ט והא דמחמירנן ביו"ט טפי
מבשבת הוא רק בפרט אחד מוקצה כשמה והיינו שהקצנה מרעתו כגון תרנגולת
לביצים ושור להרישה וכדומה, וא"כ כיון דמהרש"א מיירי לענין טלטול
שלא לצורך יש לומר שפיר דבשבת חמיר מיו"ט אבל הקושיא השני' עדיין
במקומה עומדת דשם מיירי במוקצה שהקצנה מדעתו וכמ"ש רש"י שם בד"ה
הא מני כו' דסכין לאוכלין הוא דמיוחד ולא לחותמות.

והנראה די"ל דר' נחמ"י ס"ל כב"ש, דהנה המהר"ם לעיל ברף ב' ע"ב
וכן הח"ס ריש מהרו"ת כתבו שניהם דב"ש ס"ל גבי מוקצה שבת דחמיר
מחמירנן בה ויו"ט דקיל מקילין בי', וזוה מתורץ שפיר, אבל לפי הרמב"ן
עדיין קשה שכתב דהא דאמרנן גבי שבת סתים לן כו' היינו דרבי מחלק בין
שבת ליו"ט אבל ב"ש וב"ה גופיהו לא שני להו בין שבת ליו"ט, וא"כ תקשי
לי' מהי סברת ר' נחמ"י, ולכאורה גם לדידי' יש לתרץ לפי שיטת הרמב"ם
דמוקצה אסור לטלטלו כדי שיהא שביתת האדם ניכרת שהיא כמצות התורה
למען ינוח כו' ועוד יש לחוש שיבא לעשות מלאכה בכלים ההם (עיי' רמב"ם
פכ"ד מהל' שבת), וא"כ לפ"ז הוי שבת ויו"ט שוין באיסור מוקצה ולכן בשבת
דחמיר גזרו וביו"ט דקיל לא גזרו.

ועוד דבר אחד אנו צדיכין לבאר דשם ברף ל"ב מסיק הגמרא דתרי
תנאי ואליבא דר' נחמ"י, ופרש"י חד אמר שני ליה שבות שבת משבות יו"ט
וחד אמר לא שני לי', והניחא הסברא הראשונה תירצנו אלא סברא השני'
דלא שני לי' שבות שבת משבות יו"ט היכן מצינו שיהא מוקצה אסור בין
בשבת ובין ביו"ט, ובשלמא להרמב"ן י"ל דאתיא כב"ש דלדידי' ב"ש וב"ה
לא חלקו בין שבת ליו"ט ולב"ש מוקצה אסורה בין בשבת ובין ביו"ט, אלא
למהר"ם וח"ס דלדידהו ס"ל לב"ש דשבת חמיר מיו"ט באיסור מוקצה קשה.
וי"ל דלהכי לא שני ליה בין שבות דשבת לשבות יו"ט דס"ל כשיטת הרז"ה
בעה"מ בריש מכילתין דדבר האסור בשבת בלא"ה משום מלאכה אסור ביו"ט
משום מוקצה וא"כ אתי שפיר דהכא נמי אסור בשבת משום מלאכה דהא מיירי
בטלטול לצורך הסקה ומשוה ביו"ט אסור משום מוקצה.

הננו בזה להביע ברכת מזל-טוב לחברנו הדגול מאוד נעלה ראש הכולל, עדין לגאון ולתפארת, ה"ה הרב מוה"ר יצחק הערשקאוויטש הי"ו, לרגלי הכתרתו מאת אדמו"ר מרן ראש הישיבה ורמ"י הישיבה, בשם

"מורינו"

ויה"ר ששמו הגדול ילך לפניו ויעלה מעלה מעלה לגאון ולתפארת בית ישראל.

חברין ככולל דישיבת בית שערים:

שלמה הערשקאוויטש	שמאל מענדלסאן
שלמה זלמן אונסדארפער	מרדכי פישמאן
יצחק אלטמאן	דוד שאול קליין
חיים יהושע באבאד	לייב קליין
מרדכי בערשקאוויטש	אלי קראהן
מאיר ווייס	לייב ראטה
מאיר אברהם ליעבערמאן	יהושע שווארץ
יהושע פאָרקאש	לייב שלעפערניג
ישראל פריעדמאן	משה נתנאל פריעדער

לאירוסיהם

ר' שמואל יצחק מאַרגארעטען שיחיו
ר' שמואל הירש שיחיו



לנישואיהם

הרב יהושע פארקאש זוג' שיחיו
ר' דוד האמם זוג' שיחיו
ר' נחום שלמה עידליס זוג' שיחיו
ר' מאיר גרינבערגער זוג' שיחיו
ר' יצחק הערשלאג זוג' שיחיו
ר' משה מגדל סענדראוויטש זוג' שיחיו
ר' אברהם דוב קלינבארט זוג' שיחיו
ר' משה גאטעסמאן זוג' שיחיו
ר' יחזקאל ישעי' פאנעט זוג' שיחיו

להולדת הבן

הרב מרדכי בערשקאוויטש זוג' שיחיו
הרב משולם פרענקל זוג' שיחיו
ר' יודא גרינוואלד זוג' שיחיו
ר' יודא קלינבארט זוג' שיחיו
הרב יצחק הערשקאוויטש זוג' שיחיו
ר' נתנאל ליבערמאן זוג' שיחיו
ר' יהושע פערלמאן זוג' שיחיו
ר' יוסף פערלמאן זוג' שיחיו
ר' חיים פרידמאן זוג' שיחיו
ר' שמחה גאלדשטיין זוג' שיחיו
ר' אברהם פרידמאן זוג' שיחיו
הרב הערשעל ווייס זוג' שיחיו
ר' יוסף גרינוואלד זוג' שיחיו
הרב שמואל טייך זוג' שיחיו
ר' שלום אייזנער זוג' שיחיו

ר' דוד יאסאוויטש זוג' שיחיו
ר' יהושע וויינשטיין זוג' שיחיו
ר' מרכי י. גרינבערגער זוג' שיחיו
ר' יחזקאל פאשקעס זוג' שיחיו
ר' אברהם פריעדמאן זוג' שיחיו

להולדת הבת

ר' בן-ציון בלום זוג' שיחיו
ר' הלל האנדלער זוג' שיחיו
ר' שמחה עדער זוג' שיחיו
הרב מאיר ווייס זוג' שיחיו
הרב שלמה זלמן אונסדארפער זוג' שיחיו

ר' אליעזר ראזענבערג זוג' שיחיו
ר' משה בייליש זוג' שיחיו
ר' משה דוב ראזענבלום זוג' שיחיו
ר' משולם הערשקא זוג' שיחיו
ר' שלמה הערשקאוויטץ זוג' שיחיו
ר' שמואל באום זוג' שיחיו
הרב לייביש ראטה זוג' שיחיו

לאירוסים הבנים והבנות

ר' יוסף יודא מאַרגארעטען זוג' שיחיו
ר' אברהם מרדכי גרינוואלד זוג' שיחיו
ר' משה יהודה הירש זוג' שיחיו

לנישואי הבנים והבנות

ר' יונתן בנימין פארקאש זוג' שיחיו
ר' ישראל יצחק האמם זוג' שיחיו
ר' בנימין עידליס זוג' שיחיו
ר' יוסף צבי ענגעלמאן זוג' שיחיו
מרת גרינבערגער 'שתחי'
ר' אברהם א. הערשלאג זוג' שיחיו
מרת שרה רבקה קלינבארט 'שתחי'
מרת מלכה גאטעסמאן 'שתחי'
ר' שמואל אליעזר פאנעט זוג' שיחיו
מרת ל. קנאלל 'שתחי'
ר' יצחק וויינבערג זוג' שיחיו

ר' חיים דוד אלטמאן זוג' שיחיו
ר' יעקב לערנער זוג' שיחיו
ר' שלמה זלמן מאַרקאוויטש זוג' שיחיו
ר' אהרן קליין זוג' שיחיו
ר' אבא חיים ראטה זוג' שיחיו
הרה"ג ר' דוד קוויאט שליט"א זוג' שיחיו

הרה"ג ר' זאב דזאסעף שליט"א זוג' שיחיו
ר' מענדעל סענדראוויטש זוג' שיחיו
ר' אלעזר אפפעלדארף זוג' שיחיו

להולדת הנכדים והנכדות

ר' יוסף קורן זוג' שיחיו
הרב שמואל יודא בלום זוג' שיחיו
מרת שרה פערלמאן 'שתחי'
ר' ישראל חיים גרינוואלד זוג' שיחיו
הרה"ג ר' פישל הערשקאוויטש שליט"א זוג' שיחיו
מרת שרה קלינבארט 'שתחי'
ר' יוסף מאַרגארעטען זוג' שיחיו
ר' יהושע פרידמאן זוג' שיחיו
הרה"ג ר' שלום ווייס שליט"א זוג' שיחיו
ר' אברהם מרדכי גרינוואלד זוג' שיחיו
הרה"ג ר' זאב דזאסעף שליט"א זוג' שיחיו
ר' שמואל אייזנער זוג' שיחיו
ר' בנימין וויינשטיין זוג' שיחיו
ר' קלמן קריימאן זוג' שיחיו
מרת גרינבערגער 'שתחי'
ר' יוסף בער בלום זוג' שיחיו
ר' אברהם שלעפערניג זוג' שיחיו
הרה"ג ר' שמואל אונסדארפער שליט"א זוג' שיחיו
ר' ארי' באום שיחיו
ר' אלעזר פאשקעס זוג' שיחיו
וויינשטאק זוג' שיחיו

ב"ה

ישיבה בית שערים

ובית המדרש משנה הלכות גדולות והכולל

מורה

תלמידים מצויינים הרוצים להתקבל לבית המדרש לשנה
הבעל"ט להשתלם בגמ"ת והוראה להלכה למעשה בארבעה
חלקי שלחן ערוך, צריכים להתקשר עם הישיבה לברר
הכשרתם להתקבל.

ראש הישיבה הגאון המובהק כש"ת

מרן ר' מנשה קליין שליט"א

אבדק"ק אונגוואר, בעל משנה הלכות

יגיד שיעוריו בהדגשת לימוד ד' חלקי ש"ע בכרי להעמיד
תלמידים ראויים להוראה ולברר הלכות למעשה מש"ס
ופוסקים.

רעניסטרציע

גייט איצט אויך אן אין דער מתיבתא פאר קוואליפיצירטע
בחורים פון 14 יאהר און עלטער.

אלע תלמידים שמייען אונטער דער שמרענגער השגחה פון
ראש ישיבה שליט"א והנהלת הישיבה.

לתלמידי הישיבה זכות קדימה להתקבל לכולל האברכים.

אדרעסע:

YESHIVAT BETH SHEARIM

5306 16th Avenue, Brooklyn, N. Y. 11204

Tel. 494-6788

כל הזכויות שמורות